

UNIVERZITA KARLOVA v PRAZE

Pedagogická fakulta
katedra primární pedagogiky

**HISTORIE MÁLOTŘÍDNÍ ŠKOLY
V HRADIŠTKU**

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Vedoucí diplomové práce: Mgr. Jaroslava Kalbáčová

Autor diplomové práce: Marcela Štefková

Studijní obor: učitelství pro 1. stupeň ZŠ

Forma studia: kombinovaná

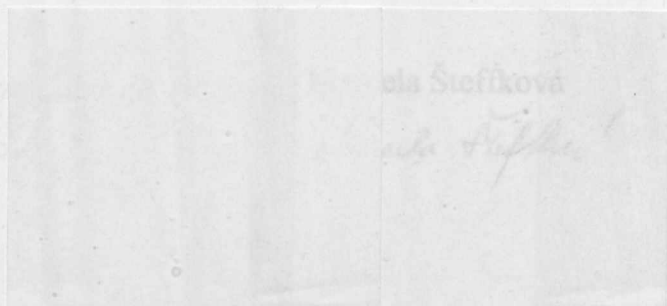
Diplomová práce dokončena: září 2005

Marcela Štefková

Marcela Štefková

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury.

V Hradištku 30. 9. 2005

Obsah	
1. Úvod	6
2. TEORETICKÁ ČÁST	8
2.1. Měšťanská škola	8
2.2. Starší vývoj školství v Čechách	8
2.3. Původ měšťanské školy z historického pohledu	16
2.4. Měšťanské školy na okrese Nymburk	22
2.5. Právě organizované školy na okrese Nymburk	24
2.6. Měšťanské školy v Hradítku	25
2.6.1. Původ rodinné	25
2.6.2. Historie obce	26
2.6.3. Současnost obce	29
2.6.4. Historie školy v Hradítku do roku 1974	30
2.6.5. Obnova hradítké školy	33
2.6.6. Učitelé hradítek	34
3. VÝZKUMNÁ ČÁST	39
3.1. Zdeřetňovací problém	39
3.2. Úroveň dosavadních poznatků o zdeřetňovací problematice	39
3.3. Formulace cílů, výzkumné a pracovní hypotézy	41
3.4. Výzkumné metody k řešení hypotézy	42
3.5. Charakteristika zkoumaných podmínek a objektů	43
3.5.1. Popis prostředí	43
3.5.2. Hradítká škola	43
3.5.3. Organizace školy od zavedení ZŠ	46
3.6. Pedagogické vedení	48
3.7. Závěry	49

Děkuji Mgr. Jaroslavě Kalbáčové za odborné vedení práce a obětavou pomoc při zpracování diplomové práce.

OBSAH	
Úvod	6
I. TEORETICKÁ ČÁST	8
1. Málotřídní škola	8
1.1 Stručný vývoj školství v Čechách	8
1.2 Pojetí málotřídní školy z historického pohledu	16
1.3 Málotřídní školy na okrese Nymburk	22
1.4 Plně organizované školy na okrese Nymburk	24
1.5 Málotřídní škola v Hradištku	25
1.5.1 Přírodní podmínky	25
1.5.2 Historie obce	26
1.5.3 Současnost obce	29
1.5.4 Historie školy v Hradištku do roku 1974	30
1.5.5 Obnova hradištské školy	33
1.5.6 Učitelé hradištských	35
II. VÝZKUMNÁ ČÁST	39
2. Zdůvodnění problému	39
2.1 Shrnutí dosavadních poznatků o řešené problematice	39
2.2 Formulace úkolu, výzkumu a pracovní hypotézy	41
2.3 Výzkumné metody k ověření hypotézy	42
2.4 Charakteristika zkoumaných podmínek a objektů	43
2.4.1 Popis prostředí	43
2.4.2 Hradištská škola	43
2.4.3 Organizace školy od znovuotevření	46
2.4.4 Pedagogické vedení	48
2.4.5 Přehled o žácích	49
2.5 Registrace výsledků výzkumu	53

2.5.1	Kvalifikace pedagogů	53
2.5.2	Kvalita výuky	58
2.5.3	Demografický vývoj obce	66
2.5.4	Postoj obce k existenci školy	69
2.5.4.1	Postoj zřizovatele školy k existenci školy v Hradištku	69
2.5.4.2	Postoj rodičů k existenci školy	71
2.5.4.3	Postoj občanů obce k existenci školy	74
2.5.5	Aktivity školy	75
2.5.6	Prezentace školy	77
2.5.7	Postoj plně organizované školy	80
2.5.8	Stávající legislativa a postoj MŠMT	82
2.6	Rozbor zjištěných výsledků a jejich interpretace	85
	Závěr	90
	Použitá literatura	92
	Seznam příloh	94

ÚVOD

*...chcete-li spořádané, rozzelenalé
zkvětlé obce, školy, domy míti,
školy napřed založte a spořádejte,
aby se učením a cvičením pravým
rozzelenaly a pravým uměním
a ctností dílnami byly.*

J. A. Komenský

Ne náhodně je vybrán tento citát z odkazu „Učitele národů“. Jan Amos Komenský ve svém vyhnanství mluví o potřebě provést dílo obnovy a klade důraz na založení škol, které by přinesly prospěch obci i celé naší společnosti.

Výchova mladé generace je jeden z nejdůležitějších a zároveň nejtěžších úkolů každého státu. Nejdůležitějším činitelem výchovy je vedle rodiny škola, spolu s dalšími společenskými organizacemi.

Tato diplomová práce má ukázat, jak je uvedeno v názvu, historii málotřídní školy v Hradištku na Nymbursku. Škola byla v pohnutých letech „normalizace“ zrušena, přestože patřila svým vybavením mezi nejlepší málotřídní školy na nymburském okrese.

Likvidace málotřídních škol u nás nebyla motivována pouze snahou ušetřit náklady na její provoz, ale diktována úsilím po zajištění politického dozoru nad učiteli, soustředěnými na velkých školách pod dohled a kontrolu prověřeného ředitele, který organizoval jejich každoroční politické školení.

Po roce 1989 byla započata rozsáhlá přeměna českého školství nesená v duchu humanizmu a demokracie. Změnou politické situace a především zvýšeným zájmem jednotlivých obcí, kde byly málotřídní školy po několik století, opět docházelo k jejich znovuzřízení.

Škola na českém venkově byla a je střediskem kultury a vzdělání pro jednotlivé obce.

Bohužel v dnešní době opět začíná přezívat názor, že vesnická škola je neekonomická, neefektivní.

Ve své diplomové práci bych chtěla podat důkazy o tom, že ekonomické důvody neobstojí před skutečností, že málotřídní škola v Hradištku je pro obec společenskou potřebou, je kulturním střediskem obce a vytváří společenství budoucích občanů. Malý počet dětí není nedostatkem, spíše naopak. Učitel má více času, aby se mohl věnovat jednotlivým žákům a při práci v odděleních naučí děti samostatně myslet a jednat. Metody a formy práce na málotřídní škole mohou být vzorem a příkladem školám plně organizovaným.

Protože na této škole učím již desátý rok, je udržení této školy v mém osobním zájmu, stejně jako obecního úřadu, který je jejím zřizovatelem. Chtěla bych dokázat na základě výzkumu, jaké jsou šance na udržení málotřídní školy v Hradištku v horizontu šesti let. Tato práce by měla také posloužit jako materiál pro zastupitelstvo obce Hradištku při rozhodování o funkci a podobě školy v příštích letech. Chtěla bych jejími výsledky upozornit na problémy, které by vznikly jejím zavřením a na základě sebraných materiálů dokázat, že málotřídní škola na vesnici má svou tradici.

Při své práci jsem se snažila čerpat co nejvíce materiálů především z přímých školských pramenů. Některé dokumenty jsou již těžko dosažitelné, avšak mnohé události lze získat z obecní a školní kroniky a z dalších materiálů, přestože jsou subjektivním názorem právě zapisujícího. Při své práci jsem také čerpala ze své práce a zkušeností získaných na této škole.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1. Málotřídní škola

1.1 Stručný vývoj školství v Čechách

Sledujeme-li historický vývoj českého školství po stránce obsahové, je zcela patrné, že se podobá vývoji škol ve střední a západní Evropě, což vyplývá ze společného územního základu. V Čechách již od 9. století působí kultura západní – latinská, ale začíná zde působit i osvěta východní, zvláště pod vlivem sázavského kláštera, který šířil slovanské bohoslužby.

Zprvu byla jediným pramenem vzdělanosti výlučně církev, která měla vliv i na výchovu mládeže. Obsah vzdělání byl určen v duchu církve, a to ve zpěvu, čtení, psaní a znalosti latinského jazyka. Vznikl okruh tzv. sedmera svobodných umění, kam patřila rétorika, dialektika, aritmetika, geometrie, astronomie a muzika.

Po příchodu bratří Cyrila a Metoděje na Velkou Moravu se začalo šířit křesťanství slovanským jazykem, což přinášelo i prvky východního typu a „školy“, na kterých působili oba věrozvěstové, lze považovat za jedny z nejstarších na našem území. V Čechách se šíří od západu v 9. století křesťanství, jež se stalo základem kultury i u ostatních středoevropských národů, v jazyce latinském a německém. Velký ohlas měla **škola při klášteře benediktinů** od 10. do 14. století. Do **katedrální školy při chrámu sv. Víta** chodil i kronikář Kosmas (1045-1125). Podle Františka Palackého se žádný klášter v Čechách bez školy neobešel. Zvláště vynikaly **školy kapitulní** na Budči a na Velehradě, dále byly zřízeny při biskupské katedrále na Hradčanech, při chrámech ve Staré Boleslavi, v Litoměřicích, na Vyšehradě, v Břevnově, v Ostrově a v Opatovicích. V 11. století pak na Mělníku a v Sadské.

V druhé polovině 13. století se zakládáním a rozvojem měst souvisí i snaha zřizovat tzv. **městské školy**, někdy zvané radniční, které se staly nutným doplňkem

zvláštních výsad a práv měst při výstavbě radních domů a chrámů. Byly pod obecní správou a daly základ světskému školství, které se rozvíjelo zvláště do 16. století, kdy dosáhlo největšího rozkvětu. Vedle existujících církevních škol (farních, klášterních a katedrálních) vznikaly školy **partikulární**, které učily hlavně latině, filosofii a teologii. Jejich jméno pochází od toho, že podávaly studium „partikulare“ (částečné), nikoli „generale“ (obecné), jež poskytovala univerzita. Částečné studium se skládalo hlavně z trivia. Školy partikulární byly většinou městské, ale později s nimi splynuly i školy katedrální a klášterní, které mnohdy na některých místech neměly valnou úroveň. Na partikulárních školách se nešetřilo tělesnými tresty a výchovné i vyučovací výsledky byly závislé na místě školy, úrovni učitelů a věku žáků.

Malá vzdělanost učitelů a nedostatečné zabezpečení škol, chudoba a nízká kázeň žáků způsobily, že úroveň nebyla celkově valná. Postupně se městské školy osvobozovaly od vlivu církve, na nižším stupni se začalo vyučovat mateřským jazykem a tím se rozšiřovalo elementární vzdělání u nižších vrstev obyvatel. Přesto však o elementární vzdělání se v Čechách staraly dosud **farní** školy, které byly pouze ve městech a větších obcích a vychovávaly nižší církevní osobnosti, tzv. personál.

Ještě v 16. století se školy na českém venkově vyskytovaly jen zřídka. Záviselo to především na štědrosti a vůli vrchnosti, mnohdy i na osobnosti některého občana např. zvoníka, kostelníka, který projevil zájem učit děti a ty se naučily nejčastěji pouze základům čtení, počítání, psaní a poznatkům z náboženství. Celkový stav školství na venkově v té době byl velmi neutěšený a na nízké úrovni. K povzbuzení a udržení kázně ve středověké škole sloužily učitelům pochvaly a tresty, kterých bývala celá řada, např. znamení hanby, nadávky, avšak nejoblíbenější bývalo bití metlou. Vyučovací metodou bylo memorování – odříkávání učiva z paměti. Kázeň byla velmi přísná a metla, jak již bylo řečeno, nejčastějším prostředkem vyučování.

Určitý obrat nastal od počátku 17. století a mezi těmi, kteří se snažili povznést školství, byl **Jan Amos Komenský** (1592 – 1670). Jeho pedagogický systém měl a dosud má světový ohlas, svým obsahem předstihl dobu o několik staletí. Už za

svého života patřil mezi uznávané odborníky a znalce ve školských otázkách. Celým svým životem a dílem se snažil povznést vzdělanost českého národa. Po bělohorské bitvě musel nejen J. A. Komenský, ale i všichni čeští bratři odejít z vlasti a hledat útočiště v cizině.

Doba pobělohorská přerušila vývoj tzv. bratrského školství, ale i celkový rozvoj myšlení. V té době lze těžko mluvit o školství, které se tak slibně rozvíjelo v předchozích letech. Až koncem 18. a začátkem 19. století po dlouhém období útlaku dochází k oživení národních tradic zásluhou českých buditelů, v nemalé míře i českých učitelů.

Počátkem druhé poloviny 18. století za vlády Marie Terezie veřejné poměry ukázaly nezbytnost změn ve školské otázce. Základní zásadou bylo, že „**školy jsou a zůstanou věcí státní (politicum)**“. Školami hodlala Marie Terezie pozdvihnout vzdělání lidu, s ním také hmotný blahobyt a zkvalitnit pro stát důležitou pracovní sílu. Rozvoj západních území ukázal u nás na nedostatek vzdělání, které se stalo brzdou pro hospodářský rozvoj země. Na základě zjištěných faktů došlo v českých zemích k reorganizaci školství.

Podle školního řádu z roku 1774 se stalo školství součástí státní organizace a byla zavedena povinná školní docházka., která však na mnoha místech nebyla dodržována. Tento tzv. Felbigerův školní řád platil až do roku 1869 a stal se základem elementárního školství. Byly vypracovány i metody výchovy a vyučování, které byly popsány v „**Knize metodní**“.

Na venkově a v menších městech se zakládaly **elementární školy**, tzv. triviální, hlavní a normální, zřizované pro lid v duchu osvícenských zásad Organizačního statutu z roku 1774, vypracované Janem Ignácem Felbigerem, opatem v Zaháni. **Školy triviální** o jedné až dvou třídách byly zřizovány ve městech i na vesnicích pro vyučování náboženství a trivie (čtení, psaní, počítání). Docházka dětí od šesti do dvanácti let byla povinná, venkovské děti mohly být na žádost v létě od školní docházky osvobozeny. Na triviální škole se říkalo škola „**farní**“ (byla-li v místě fara) nebo „**filiální**“, kde fara nebyla. Tyto termíny se užívaly až do vydání říšského školního zákona roku 1869.

Školy hlavní byly zřizovány v každém městě. Byly trojtřídní a měly vedle ředitele a katechety tři nebo čtyři učitele, kteří vyučovali vedle předmětů trivie základům latiny, zeměpisu, dějepisu, přírodopisu, slohu, kreslení, měřictví, hospodářství a základům průmyslu. Vyučovacím jazykem byla první dva roky čeština a od třetího roku němčina. Na školy dozíral okresní dozorce, jímž byl zpravidla vikář.

Školství elementární dovršovala **škola normální**. Byla zřízena vždy jedna pro každou provincii Říše rakousko-uherské v sídle zemské školní komise.

Docházka do škol zvláště na venkově byla velmi špatná, protože rodiče neměli dost porozumění pro vzdělávání svých dětí. Avšak nebyla to jediná překážka plynoucí ze strany rodičů. Druhým důvodem byla velká rozloha farních obvodů, takže děti nechodily do školy pro její přílišnou vzdálenost. Z dochovaných protokolů se dozvídáme, že nejen vzdálenost, nýbrž i metody a postupy práce některých „učitelů“ odradily děti chodit do školy.

Reformátoři obecného školství se snažili zlepšit školní práci zdokonalováním vyučovacích metod. Nebyly dosud žádné učitelské ústavy, a proto byly zřízeny tzv. **preparandy** a kdo s úspěchem absolvoval hlavní školu a měl jakési předpoklady zdravotní i studijní, mohl se přihlásit do tříměsíčního kurzu pro učitele triviálních škol. Získat učitelské místo však nebylo lehké, záleželo na štěstí, ale i na tom, jak nový adept učitelství dovedl zazpívat či zahrát v kostele. Život mladého učitele byl zpočátku velmi těžký, mnohdy učil jen za stravu a nocleh, a tak hledal vedlejší příjmy, především v muzice. Hlavním zdrojem učitelských příjmů měl být tzv. „sobotáles“, později „školní plat“. Původně si učitelé „sobotáles“ sami vybírali, ale obyčejně bývaly lavice v sobotu prázdné a tím narůstaly nedoplatky. Později měli podle nejvyššího nařízení veškeré platy a požitky pro učitele shromažďovat rychtáři nebo představení obce. Často se však rychtáři vymlouvali, že rodiče nechtějí platit.

Zemským zákonem z roku 1863 bylo obcím nařízeno odvádět školní plat počátkem každého měsíce a školné za chudé zaplatit z obecních prostředků. Často obecní přípis zůstal jen na papíře a muselo uplynout mnoho času, než se stal učitel

nezávislý na přízni obce, která rozhodovala o výši jeho služebních příjmů. Nová úprava obecního školství byla provedena říšským školským zákonem z roku 1869, jenž přispěl ke vzdělanosti lidu a byl nesporným pokrokem proti dřívějšímu stavu, i když měl jiné nedostatky, zvláště v sociální oblasti. Školy obecné se dělily podle zákona na **obyčejné školy obecné** a na **školy měšťanské**.

Úkolem obyčejných škol obecných bylo vyučovat děti v mravnosti a zbožnosti a rozvíjet jejich poznání. Obsah vzdělání tvořilo náboženství, jazyk, počty, reálie, psaní, zpěv, tělocvik a nauka o formách geometrických. Děvčata měla ženské ruční práce a nauku o domácím hospodářství.

Z dnešního pohledu lze říci, že typ obyčejných škol a škol městských nebyl náležitě dořešen. Žák mohl být celých osm let v obecné škole nebo v osmileté měšťanské škole, nebo pět v obecné a tři roky v městské. Tyto školy tvořily ukončené vzdělání a nevytvářely předpoklady pro další studium. Děti z těchto škol odcházely rovnou do praxe.

Učitelství se mohly věnovat také ženy, vzdělávaly se na ženských učitelských ústavech a po provdání nesměly učit.

Novela z roku 1883 znamenala zhoršení a omezení původního zákona. Týkala se školní docházky hlavně na venkovských školách a podle ní bylo vyučování pouze polodenní. Bylo to proto, aby školní děti mohly být doma využívány k polním pracím. Počet dětí ve třídě se zvýšil z osmdesáti na sto. Velice negativním zásahem byly ve vzdělávání venkovského lidu tzv. úlevy ve školní docházce. Rodiče mohli požádat, aby jejich dvanáctileté děti nemusely chodit od dubna do listopadu do školy. Snad jediným kladem novely bylo, že měšťanská škola byla pojata jako vyšší, se zlepšenými organizačními schopnostmi.

Rozvoj školství na konci 18. a začátkem 19. století na českém venkově byl skutečně velmi bouřlivý zásluhou především vlasteneckých spisovatelů a mnohdy i samotných učitelů.

Je třeba dodat, že stavby škol, které obce budovaly v této době, byly pro obec spíš trestem, velikým břemenem a pramenem stálých vydání a potíží. V řadě vesnic byla škola prosté roubené stavení, které se nijak nelišilo od obvyklých chalup či

baráků. V mnohých případech novostavba školy, která již byla stavěna podle plánů a určitých norem, byla při kolaudaci neschválena pro celou řadu závad. Až daleko pozdější doba přinesla změnu ve výstavbě a programech nových škol. Tyto budovy se stávaly pro obec skutečně chloubou, to však byla až na přelomu 19. a 20. století a tyto školy po různých úpravách slouží až do dnešní doby.

V letech 1918 - 1920 vznikem samostatné Československé republiky bylo nutno přikročit ke vzniku nového systému vzdělání a ke školským reformám. K tomu však došlo v neúplné míře až v roce 1922 tzv. „**Malým školským zákonem**“. Tento zákon ustanovil povinnou osmiletou školní docházku. Název měšťanská škola byl změněn na název **občanská škola**, ale nadále se užívalo již vžitého názvu měšťanská škola. Zákonem byly zavedeny nové předměty - občanská nauka a ruční práce. Malý školský zákon z roku 1922 byl jedinou reformou školy a udržel se až do roku 1948. Zákonným podkladem školské soustavy z dvacátých let byl stále ještě říšský zákon z roku 1869.

Na přelomu 20. století jednotlivé obce prováděly výstavbu nových školských budov a během čtyřiceti až padesáti let vznikaly nové školy i tam, kde před tím nebyly.

Okupace fašistickým Německem znamenala nejen likvidaci společenského státu Čechů a Slováků, ale i násilné potlačení českého školství. Měšťanská škola byla přejmenována na školu „hlavní“, stala se školou výběrovou a zároveň se snížil počet středních škol. Na měšťanské školy smělo být přijato pouze 35% dětí, ostatní byly nuceny plnit povinnost školní docházky na obecných školách, které byly čtyřleté. Na všech školách (i obecných) byl zvyšován počet hodin německého jazyka.

Vývoj školy po okupaci v roce 1945 v českých zemích směřoval k obnově předválečného stavu. Na obecných a měšťanských školách se učilo podle učebních osnov z roku 1933 a učivo bylo přizpůsobeno novým společenským, politickým, národním a státním poměrům. Od roku 1945 do roku 1948 narůstaly spory o nový školský zákon - na jedné straně byla snaha po jednotné škole a na druhé snaha obnovit školský systém doby předválečné. Zákon z 21. dubna 1948 uvádí v život

tzv. systém „jednotné školy“. Školní docházka byla povinná devítiletá a základní vzdělání bylo poskytováno tzv. **školy prvního a druhého stupně** (škola národní a střední). Školu národní navštěvovala mládež od šesti do jedenácti let a školu střední od jedenácti do patnácti let. Tímto zákonem došlo ke spojení školy měšťanské s nižší střední školou ve společnou **střední školu**. Zákonem z roku 1948 byla nově řešena otázka málotřídních škol.

Následovaly však nové reformy a nové změny. Zákon z 24. dubna 1953 stanovil povinnou školní docházku na osm let (z důvodu nedostatku pracovních sil). Bylo to opatření občanské a již v roce 1960 byla školní docházka opět prodloužena na devět let. Podle zákona z roku 1953 se stal první až pátý postupný ročník (dosavadní národní škola) součástí střední školy, která měla jednotný učební plán. Zákon z 15. prosince 1960 znamenal vznik **základní devítileté školy**. Na prvním stupni došlo k zásadním změnám v obsahu a metodách práce a na málotřídních školách bylo využíváno rozšířené vyučování, hlavně na školách jednotřídních.

Od školního roku 1976 – 1977 v tzv. „novém pojetí školské soustavy“ docházelo na prvním stupni základní školy ke zkrácení školní docházky o jeden rok. Organizačně i obsahově docházelo k propojení předškolní výchovy se základní školou. Málotřídní školy s nízkým počtem žáků byly zrušeny.

Co se týkalo struktury školství v tomto období, byla v duchu sledování linie sovětského školství prodloužena povinná školní docházka na deset let. Realizace byla provedena osmiletou docházkou na školách základních a povinnou dvouletou docházkou na školách středních.

Zde vznikl rozpor mezi požadavkem zvýšení funkce informační ve školách a zkrácením základní školní docházky na základních školách o jeden rok. V důsledku vyřešení tohoto rozporu docházelo poprvé v historii československé elementární školy k jejímu zkrácení o jeden rok. Struktura základní školy tak byla: I. stupeň 4 roky a II. stupeň také 4 roky.

Československé experimenty, které měly potvrdit, že zaváděné změny budou úspěšné a že sovětské metody jsou správné, byly prováděny v exkluzivních podmínkách (s vybranými žáky, školenými učiteli, s menšími počty dětí ve

třídách), takže výsledky byly očekávané. Tehdejší požadavky na jednotné školství měly za úkol rozvíjet pojetí demokratizace a humanizace vzdělání a šetřit dosavadní rozdíly mezi podmínkami městských a vesnických škol, přičemž podle harmonogramu úpravy sítě škol, který byl vypracován na období let 1975 – 1990 na odborech školství jednotlivých krajských národních výborů byla patrná snaha o rušení jednotřídních škol a minimalizaci škol dvoutřídních se čtyřmi ročníky.

Po změně režimu v roce 1989 docházelo ve školství ke snahám, které se projevovaly úsilím o přeměnu a zkvalitnění československého školství. Tyto snahy jsou dodnes shrnovány v pojmu „transformace školství“. Tlak na změny ve vzdělávací soustavě byl vyvíjen ve dvou rovinách. Jednak z hlediska ministerstva školství a pak také z řad zainteresované veřejnosti. Výsledkem jejich prvotné, nepříliš koordinované práce, bylo pět návrhů na školskou reformu. MŠMT ČR nebylo však schopno do roku 1991 zformulovat požadavky na novou vzdělávací politiku.

V roce 1994 spatřil světlo světa první vzdělávací program s názvem „Obecná škola“, druhý v pořadí byl program „Základní škola“ a poslední „Národní škola“. Stále probíhající vnitřní reforma vytváří podmínky pro nové vyučovací styly postavené na aktivizačních a komplexních výukových metodách, Žáci jsou ve všech programech chápáni jako konstruktéři vlastního poznání, nejsou nuceni přijímat hotové koncepty, ale v rámci nového paradigmatu získávají poznatky skrze vlastní aktivní poznávací proces.

V současné době se připravují nové kutikulární programy, podle kterých již probíhá výuka na některých pilotních školách.

Společenské změny v devadesátých letech přináší změny i ve školství. Vedle státního školství vzniká i školství soukromé a církevní. Od školního roku 1996 – 1997 se povinná školní docházka opět prodlužuje na devět let. Dochází k zásadním úpravám učebních plánů a osnov, vzniká možnost alternativních plánů, rozšiřuje se nabídka nových učebnic a otvírá se učitelům prostor pro tvůrčí činnost ve výchovně vzdělávací práci.

Stát připravuje vydání rámcově vzdělávacích programů (RVP), které by stanovily základní rámec vzdělávání a vymezily standardní vzdělávací obsah pro danou etapu vzdělávání. Každá škola by připravila svůj školní vzdělávací program (ŠVP), vycházející z příslušného RVP a specifikující vzdělávání na dané škole.

Strategie vzdělávání RVP zdůrazňuje klíčové kompetence, jejich provázanost se vzdělávacím obsahem a uplatnění získaných znalostí a dovedností v běžném životě. Základní úroveň je stanovena pro všechny absolventy jednotlivých etap vzdělávání. Pedagogická autonomie škol a profesní odpovědnost učitelů odpovídá za výsledky vzdělávání.

Rámcově vzdělávací program navazuje svým pojetím na předškolní vzdělávání a je východiskem pro střední vzdělávání. Specifikuje úroveň klíčových kompetencí, které by měli žáci dosáhnout. Dále vymezuje závazný vzdělávací obsah (očekávané výstupy a učivo). Podporuje přístup k realizaci vzdělávacího obsahu s možností vhodného propojování a předpokládá volbu různých vzdělávacích postupů, metod a forem výuky s respektováním individuálních potřeb žáků.

1.2 Pojetí málotřídní školy z historického pohledu

Málotřídní školy mají v Čechách dlouholetou tradici a lze je právem označit jako nejstarší formy našeho školství

V odborné literatuře se setkáváme s několika definicemi pojmu málotřídní škola. Poprvé byl tento pojem vymezen v učebních osnovách z roku 1933. Za málotřídní se považovaly školy, ve kterých se na všech stupních vyučovalo v odděleních nebo tzv. běžích. Byly to školy jedno až čtyřtřídní s osmi ročníky obecné školy a jedno až trojtřídní s pěti ročníky obecné školy. Vymezení se opíralo o členění bývalé obecné školy na tři stupně - nižší (1. a 2. ročník), střední (3. až 5. ročník) a vyšší (6. až 8. ročník).

F. Musil a J. Sedláček vymezují málotřídní školu takto: „Škola, která má v jedné třídě buď všechny ročníky, nebo v každé třídě více než jeden ročník, je škola málotřídní.“ (Musil, F., Sedláček, J., 1964, s. 5)

K. Tupý uvádí: „V současné době považujeme za málotřídní školy takové školní útvary, na nichž jsou žáci (po roce 1948 v ČSR jen žáci 1. až 5. ročníku) vychováni a vzděláváni v podmínkách, kdy do jedné třídy chodí společně žáci alespoň dvou různých ročníků.“ (Tupý, K., 1978, s. 17)

M. Kořínek: „Za málotřídní školy jsou u nás považovány ty školy, které mají ve třídě buď všechny ročníky, nebo v každé třídě víc než jeden ročník. Jsou to tedy jen nynější školy jednotřídní (kde jsou ve třídě všechny ročníky 1. stupně základní školy) a dvojtřídní (kde jsou v obou třídách 2 -3 ročníky).“ (Kořínek, M., 1975, s. 92)

„Pod název ménětřídní zahrnujeme nynější školu jednotřídní až čtyřtřídní a bývalé školy jednotřídní až sedmitřídní. Školami s menším počtem tříd se rozumějí především školy jednotřídní a dvojtřídní, nevylučují se však z tohoto označení ostatní školy, na nichž se vyučuje v odděleních, školy trojtřídní a čtyřtřídní.“ (Musil, F., Sedláček, J., 1964, s. 6)

Václav Medonos, vynikající znalec málotřídní školy uvádí: „Málotřídkou v pravém slova smyslu zůstala dnes už jen škola jednotřídní a dvojtřídní, kde se vyučuje ve více než dvou odděleních. Označení škola s menším počtem tříd nevystihuje pojem málotřídky, neboť zahrnuje i školy trojtřídní a čtyřtřídní, které mají menší počet tříd než pětitřídky.“

Všechny typy málotřídních škol patří mezi tzv. školy neplně organizované, tedy ne každý ročník má samostatnou třídu a vlastního vyučujícího.

Struktura málotřídního školství se v 70. letech 20. století jevila takto:

- jednotřídní škola se dvěma, třemi, čtyřmi, pěti ročníky, později se na většině těchto škol převáděli žáci do úplných základních škol;
- dvoutřídní škola se třemi, čtyřmi, pěti ročníky;
- trojtřídní škola se čtyřmi, pěti ročníky;
- čtyřtřídní škola s pěti ročníky.

V 80. letech 20. století došlo k redukci výše uvedených typů, takže v současné době existují:

- jednotřídní školy s dvěma, třemi, čtyřmi a pěti ročníky;
- dvoutřídní školy se čtyřmi, pěti ročníky;
- trojtřídní školy se čtyřmi, pěti ročníky;
- čtyřtřídní, s pěti ročníky;
- pětitřídní, plně organizovaný samostatný nižší stupeň.

Opakem tohoto typu škol jsou školy plně organizované s plným počtem tříd (co třída to ročník). Pro školy málotřídní i plně organizované platí dosud stejné učební plány, stejné učební osnovy.

Z hlediska minulosti i přítomnosti se málotřídní školy v převážné většině neodlišují ve výchovně vzdělávací práci v cílech na plně organizovaných školách. Rozdíl je dosud pouze v organizaci a ve formách výchovně vzdělávací práce.

S historií málotřídních škol je spjata historie českého školství v minulých stoletích. Historie málotřídní školy nám dokazuje, že tento typ školy byl nejpočetnější na českém venkově. Kvalitativně se venkovské školy v minulosti lišily od škol městských, neboť od tereziánských reforem na konci 18. století až do konce 19. století převažovaly na vesnicích pouze školy jednotřídní.

„V odborné literatuře se dovídáme, že tento rozdíl se měl vyrovnat zvýšeným počtem vyučovacích hodin na málotřídních školách oproti školám plně organizovaným. Toto nejlépe dokládají učební osnovy z roku 1877. Tímto opatřením se měl zmírnit nedostatek času pro přímé vyučování.“ (Musil, F., Sedláček, J., 1964, s. 7)

Ústup od zvýšeného počtu hodin byl v letech 1915, 1933 a teprve v roce 1948 došlo k úplné shodě počtu hodin na plně organizovaných a málotřídních školách.

V období mezi světovými válkami je patrný vzestup málotřídních škol.

Procentuální vyčíslení málotřídních škol z celkového počtu obecných škol v letech 1926 – 1927:

39% škol jednotřídních

27,6% škol dvoutřídních

13,7% škol trojtřídních

v roce 1936:

28% škol jednotřídních v Čechách

3 % škol dvoutřídních v Čechách

24% škol jednotřídních na Moravě a Slezsku

30% škol jednotřídních na Moravě a Slezsku

Vývoj učebních osnov se postupem doby sjednocoval.

Po druhé světové válce, zvláště před vydáním školského zákona z roku 1948, se na málotřídních školách vyučovalo tzv. v běžích, což znamenalo, že se vždy dva nejbližší ročníky kromě prvního spojovaly. Učivo spojených ročníků bylo zredukováno a sloučeno, a tím se stalo, že učitel na jednotřídní

škole s pěti ročníky pracoval současně jen s třemi odděleními. Stejně tak to umožňoval málotřídním školám zákon z roku 1869.

Po roce 1945 se v nové etapě společenského vývoje prosadil požadavek tzv. jednotného školství. „Už nebyly vydávány zvláštní učební osnovy pro málotřídní školy, ale osnovy z roku 1948 ještě jisté úpravy se zřetelem k málotřídním školám připouštějí.“ (Musil, F., Sedláček, J., 1964, s. 16)

Po roce 1948 již učební osnovy rozčleňovaly učivo do „běhů“, i když v některých předmětech, jako např. v prvouce, kreslení, psaní, ručních pracích a tělesné výchově se „běhy“ nevyklučovaly.

Takto prováděné postupy vyučování přinášely problémy, neboť byl narušen princip přiměřenosti a zvláště pak návaznosti učiva. Ze zákona vyplývající požadavek jednotnosti byl pro málotřídní školy upraven tak, že vznikala pro každý ročník oddělení, ve kterých se vyučovalo podle jednotných osnov stejných i pro plně organizované školy. V tom měla být záruka stejného vzdělávání pro děti z venkova i z města. Na celé řadě škol docházelo ke zvýšení úrovně práce, ale učitelé se tím zvyšovaly nároky na jeho přípravu a organizaci práce při vyučování. Určitou úlevou bylo pro učitele zavedení tzv. rozšířeného vyučování zvláště, v padesátých letech. Znamenalo to, že si učitelé mohli na jednotřídních školách upravit rozvrh hodin tak, aby alespoň v části vyučovacích hodin mohli pracovat s menším počtem oddělení.

Typ málotřídních škol měl však i řadu výhod a jednou z nich bylo, že děti na těchto školách byly vedeny jedním učitelem i více roků. Tito učitelé mohli poskytnout žákům větší možnosti při vytváření správných výchovných i pracovních návyků.

Od 60. let v našem společenském životě dochází k určitým regionálním změnám - ke slučování obcí. Mění se jejich počet a tím i počty málotřídních škol.

Na počátku 60. let málotřídní školy tvořily 55,6% z celkového počtu základních škol s 1. - 5. ročníkem. Do těchto škol docházelo 17,6%

z celkového počtu žáků 1. – 5. ročníků. Z 55,6% bylo 28,53% jednotřídních škol a 27,07% dvoutřídních.

V dalších letech však nastává prudké snížení počtu žáků, kteří navštěvovali málotřídní školy. Koncem 60. let a počátkem 70. let bylo v našem státě z celkového počtu základních škol s 1. – 5. ročníkem 27,62% málotřídních škol a z toho: 5,64% jednotřídních škol a 11,98% dvoutřídních škol.

Zákon o mateřském příspěvku z roku 1970 však znamenal růst populace a tím se zvyšovaly koncem 70. let počty žáků na školách.

Od roku 1976 byl zaveden do našeho školství čtyřletý 1. stupeň základní školy. Postupně byl redukován počet jednotřídních škol, poněkud se stabilizoval typ škol dvoutřídních.

„Pojetí výchovy a vzdělání žáků na 1. stupni základní školy ve čtyřech ročnících vychází ze zkušenosti málotřídních škol, že je možno při čtyřech ročnících považovat za vhodný typ dvoutřídní školu, kde do 1. třídy budou zařazeni žáci 1. a 2. ročníků a do druhé třídy zpravidla žáci 3. a 4. ročníku. Tento způsob organizace umožní alespoň částečnou specializaci učitelů na určitou třídu i na určitý vyučovací předmět.“ (Kořínek, M., 1975, s. 93 – 94)

Důležitým organizačním opatřením pro málotřídní školy vyplývající z tzv. „Nového pojetí“ směřovalo k omezení počtu oddělení. Existovalo několik variant, např. jednou z možností byla kooperace dvou málotřídních škol. Tímto opatřením se spojily jejich obvody v jeden celek a vytvořily se obdobné podmínky jako na dvoutřídní škole. Dalším opatřením byl rozšířený rozvrh hodin. Učební plán nepředepisoval pro jednotlivé ročníky stejný počet vyučovacích hodin. Proto je také možné vyučovat v některých vyučovacích hodinách v menším počtu, případně v jednom oddělení. Bylo vhodné využívat této možnosti především pro předměty s většími nároky na přímé vedení činnosti žáků učitelem. Učitelé jednotřídních škol využívali „rozšířeného vyučování“ k tomu, aby se mohli alespoň v několika hodinách týdně věnovat pouze žákům prvního ročníku. Toho bylo třeba zejména v počátku školního

roku, kdy je velmi obtížné tyto žáky zaměstnat samostatnou prací. Tímto opatřením si učitel jednotřídní školy rozšířil úvazek o šest až osm hodin týdně.

Organizační tendence v druhé polovině 70. let směřovaly k postupnému převádění jednotřídních škol na typy výše organizované. K. Tupý uvádí, že přes všechny úpravy zůstávalo v Čechách ještě asi 650 jednotřídních škol. Dvoutřídní školy byly v té době zastoupeny početněji, protože byly považovány za nejvhodnější variantu organizace málotřídních škol. V České republice bylo přes 1300 dvoutřídních škol, jimiž procházela asi desetina všeho žactva 1. stupně základní školy. Zde byla situace mnohem příznivější, protože v každé třídě pracovaly jen dvě oddělení. Tak jako dříve, i dnes si může učitel na tomto typu školy rovnoměrně dělit vyučovací čas mezi přímé vedení žáků jednoho ročníku a mezi samostatnou práci žáků druhého ročníku.

Koncem 80. let a počátkem 90. let, kdy docházelo ke společenským změnám, docházelo i ke změnám ve školství, a tak vedle státního školství vzniklo školství soukromé a církevní.

1.3 Málotřídní školy na okrese Nymburk

ZÁKLADNÍ ŠKOLY

s ročníkem 1. – 5. (ve školním roce 2004/2005 na okrese Nymburk)

1. Běrunice - čtyřtřídní
2. Bobnice - dvoutřídní
3. Budiměřice - dvoutřídní
4. Dvory - dvoutřídní
5. Hořátev - dvoutřídní

6. Hradištko - dvoutřídní

7. Hrubý Jeseník - čtyřtřídní

8. Kněžice - dvoutřídní

9. Kostelní Lhota - dvoutřídní

10. Kovanice - dvoutřídní

11. Krchleby - dvoutřídní

12. Křečkov - dvoutřídní

13. Litol - čtyřtřídní

14. Opočnice - dvoutřídní

15. Pňov – Předhradí - dvoutřídní

16. Sokoleč - dvoutřídní

17. Straky - dvoutřídní

18. Tatce - jednotřídní

19. Vrbová Lhota - dvoutřídní

20. Záhornice – dvoutřídní

Tento seznam škol jsem získala na adrese středisko@sssnymburk.cz.

1.4 Plně organizované školy na okrese Nymburk

Pro upřesnění informací o základních školách na okrese Nymburk, uvádím přehled plně organizovaných škol ve školním roce 2004/2005.

1. Dymokury
2. Kostomlaty nad Labem
3. Kounice
4. Křinec
5. Libice nad Cidlinou
6. Loučeň
7. Lysá nad Labem, B. Hrozného
8. Lysá nad Labem, J. A. Komenského
9. Městec Králové
10. Milovice
11. Nymburk, Komenského
12. Nymburk, Letců R.A.F. 1989
13. Nymburk, Tyršova

14. Poděbrady, Na Valech

15. Poděbrady, T.G. Masaryka

16. Přerov nad Labem

17. Rožďalovice

18. Sadská

19. Semice

20. Žehuň

1.5 Málotřídní škola v Hradištku

1.5.1 Přírodní podmínky

Obec Hradištko leží v jihozápadní části okresu Nymburk. Přirozenou osou okresu je řeka Labe. Stejně jako každá řeka, tak i Labe lákalo v době kolonizace osadníky k zakládání osad. Osídlení kolem Labe nebylo ale tak výrazné, neboť zdejší břehy způsobily, že se řeka mohla několikrát ročně široce rozlévat. Pouze v místech, kde se břehy zvedaly a okolí bylo chráněno před povodněmi, byly osady zakládány. A právě v těchto místech na severovýchodním okraji lesního masivu Kersko, kde byly výhodné přírodní podmínky k rybolovu v řece a lovu zvěře v hlubokých lesích, byla založena obec Hradištko.

Současnou tvář získala tato oblast přibližně před 2 mil. let. Daleko předtím, v období prvohor, se zde nacházela souš i moře. Také v období druhohor se zde rozkládalo moře, které však již nebylo hluboké. Přibližně v polovině druhohor, v období středního turonu, vznikaly horniny, které se zde nacházejí dodnes - slínovce, jílovce a vápenité písky.

Po době ledové krajina připomínala severské tundry, byla bez lesů, močálovitá, tok Labe se změnil, jeho řečiště se stále více prohlubovalo do měkkého podloží a jak postupovalo severním směrem, zanechávalo za sebou další terasy naplaveného písku. Bezlesá krajina umožňovala větrům, aby z pískových teras odnášely oblaka drobných částic, které posléze klesaly k zemi a vytvářely vrstvy váteho písku. V dalším období docházelo k nanášení úrodných spraší a také rozlévajícím se řeka přinášela úrodné zeminy umožňující růst bohatší vegetace.

Vyrostl zde les - Kersko. Pro zachování rázu zdejší krajiny dalším generacím, bylo 1. dubna 2000 prohlášeno okolí Hradištka státem chráněným územím - Oblast klidu Kersko, dnes Přírodní park Kersko.

1.5.2 Historie obce

Hradištko bylo založeno nedaleko místa, kde se v dávných dobách stýkaly hranice čtyř kmenů. Směrem k východu Charváti a Pšované, směrem na jih Zličané a západně od nich Čechové. Jednotlivé kmeny nežily v přátelských poměrech, a tak řeka Labe plnila funkci bezpečné hranice, která byla zesílena tvrzemí a hradišti. Na severním břehu Labe stál hrad Mydlovar a přes řeku bylo vybudováno malé hradiště. Protože šlo o hradiště malé, objevila se v názvu této lokality zdrobnělina Hradištko.

Ves hraničila na západě s územím Přemyslovců. Během dalšího období dochází k podrobování a sjednocování kmenů, až v závěru proti sobě stojí kmen Čechů pod panstvím Přemyslovců a rod Slavníkovců, který si podrobil

Charváty a Doudleby. Ke konečnému řešení došlo 25. 9. 995, kdy byl vyvražděn rod Slavníkovců a došlo ke sjednocení země pod panství Přemyslovců. Po těchto událostech byla část území přidělena zakládanému benediktinskému klášteru v Praze - Břevnově. Jelikož pominula nutnost udržovat některá stávající strážní hradiště, na místě malého hradiště (Hradištka), zůstaly pouze čtyři chýše rybářů. V roce 1088 byla založena vyšehradská kapitula a od prvního českého krále Vratislava II. získala některé pozemky, mezi nimi i území Hradištka včetně 8 rybářů a 9 lánů polí.

Od roku 1345 patřilo Hradištka k hradu Poděbrady a stalo se poddaným poděbradských hradních pánů. 1. září 1345 přijal pan Hynek ze Slivna, Lichtenburka a Žleb od krále Jana Lucemburského vesnici Sadskou, Písty, Zvěřínec a Hradištka. Tím bylo Hradištka definitivně připoutáno ke správě hradu a později zámku v Poděbradech. Pan Hynek z Lichtenberka byl v roce 1348 přítomen korunovaci Karla IV. a těšil se jeho přízni. Brzy zemřel a jedna z jeho tří dcer, Eliška, se provdala za pana Bočka z Kunštátu, jenž byl výborným hospodářem a zároveň zastával funkci královského číšníka. Za jeho věrnost ho odměnil Karel IV. tím, že mu věnoval Poděbrady dne 6.11.1351 v ušlechtilé léno. Po jeho smrti se ujal panství syn Boček z Kunštátu.

Začátkem 15. století propukly v Čechách církevní nepokoje. Pan Boček z Kunštátu vyjednával Mistru Janu Husovi slyšení u koncilia. Za toto se císař Zikmund mstil a podnikal ozbrojené výpady na jeho majetek a panství. Při jedné z těchto výprav byla v listopadu 1420 zcela zničena osada Kří, včetně tvrze a kostela. Ani Hradištka nezůstalo uchráněno.

Hradištka za vlády Jiřího z Poděbrad vzkvétalo stejně jako celé panství. Od 4. 7. 1495 se spolu s dalšími obcemi stalo znovu královským zbožím. Až do 16. století bylo neustále zastavováno. V roce 1580 se tázala Česká komora poděbradského hejtmana na počet usedlíků v Hradištku a za jakou cenu by mohli být i s majetkem vykoupeni.

Jednalo se celkem o deset usedlíků a jejich majetek byl oceněn na 433,5 kopy českých grošů. Česká komora dokonce zvažovala přestěhování obyvatel a zrušení celé obce.

Období třicetileté války a následný náboženský a hospodářský útisk dolehl i na poděbradské panství, které nebylo konfiskováno jen díky tomu, že patřilo panovníkovi. V Hradištku bylo před válkou 30 usedlostí opuštěných a pouze dvě obydleny. V roce 1651 byl stav lepší - 8 usedlostí a 37 obyvatel. Z tohoto počtu se 9 dospělých hlásilo ke katolíkům. Roboty pro obec nebyla nařízena.

V roce 1775 žilo v Hradištku 15 chalupníků a 9 domkařů. Byla zde kovárna a myslivna. 13. 5. 1791 vypukl v Hradištku velký požár. Výsledkem bylo zničení 7 chalup. V josefínském období byla roku 1789 zrušena kaple Božího těla v kerském lese a následně byla zbořena. V roce 1840 bylo panství poděbradské prodáno vídeňskému bankéři Jiřímu ze Sirny. Jedna z jeho vnuček se provdala za knížete z Hohenlohe - Schilligsfurstu. Za těchto nových pánů ožilo opět okolí Hradištka slávou honů a lovem.

V průběhu 19. století se začalo intenzivně pracovat na úpravě toku Labe pod Hradiškem. V roce 1869 zde žilo 451 obyvatel. Vypuknutí I. světové války roku 1914 platilo Hradištko krutou daň. Ze vsi narukovalo 113 mužů, kteří byli bez výcviku odesláni na frontu. Raněno jich bylo 22, zajato 25 a 16 jich mělo neznámý osud. Během války přechází poděbradské panství do vlastnictví knížete Mořice z Hohenlohe, který je následně prodal prezidentu banky Bohemia Josefu Hyrossovi. Po pozemkové reformě bylo panství rozparcelováno - 80,6 ha pozemků obdrželo 66 hradištských občanů. Hyrossovi mladšímu zůstal celý revír Kersko a některé přilehlé pozemky.

Přišel rok 1939 - okupace. Během válečných let bylo několik občanů Hradištka nasazeno na nucené práce do Německa. V květnu 1945 padlo několik obyvatel při přestřelce s německou motorizovanou jednotkou.

Po roce 1945 propukla především v Kersku bohatá stavební činnost. Bylo zde vybudováno několik stovek rekreačních chat, ale i desítky rodinných domů a vil, restaurace, obchod. Byly navrtány dva minerální prameny, celá

osada byla elektrifikována a byla vybudována páteří komunikace, tzv. kerská betonka. Další významnou stavbou poválečných let v Hradištku byla vodní elektrárna, která se stavěla v letech 1949 - 1953. V rámci socializace vesnice zanikly venkovské usedlosti a bylo založeno JZD. Byly postaveny bytové jednotky pro zaměstnance elektrárny a JZD. Rok 1968 byl v kronikách popsán pouze náznakově, velmi povrchně, podrobnější zmínky byly pouze o událostech v Praze. Kronikářské zápisy z obce se v tomto období týkaly hlavně počasí, úmrtí a velikosti úrody.

Listopadové události roku 1989 ovlivnily podstatnou měrou i život v Hradištku. Začátkem prosince bylo založeno Občanské fórum, které převzalo iniciativu do svých rukou. Na veřejné schůzi byl podán návrh na odvolání členů rady MNV, kteří byli následně odvoláni. Občanské fórum se zaměřilo na přípravu svobodných voleb do FS, ČNR a obecních zastupitelstev, do kterých vstoupilo s jasně definovaným programem. Volby se konaly 24. 11. 1990 a kandidáti Občanského fóra jednoznačně zvítězili.

1.5.3 Současnost obce

V současné době se Hradištko skládá ze dvou oddělených území a několika samot ležících na jeho katastru. Vlastní jádro obce tvoří zastavěné území Hradištko a dále Kersko, kde byla již od období první republiky budována rekreační oblast, kde původní kompaktní les byl rozdělen na velké parcely a tyto využívány na výstavbu rekreačních objektů. Nyní se Kersko postupně mění a rekreační objekty se přestavují na domy na trvalé bydlení v nepochybně atraktivní lokalitě.

Hradištko má dnes celkem 437 trvale bydlících obyvatel. V obci je postaveno 180 rodinných domů. Na katastru, obce, který má rozlohu 1841 ha, je vystavěno 500 rekreačních objektů, které v letním období obývá téměř 2000 rekreačních. Nejvíce těchto objektů je soustředěno v kerském lese.

Obec leží v západní části okresu Nymburk na levém břehu Labe, mezi dálnicí D11 a tokem řeky v převážně rovinatém a lesnatém terénu. Maximální nadmořská výška na katastru obce je poblíž sousední obce Chrást a činí 230 m nad mořem. Nejnižší položeným místem je koryto Labe se 179 m nadmořské výšky. Klimaticky patří území obce mezi nejteplejší místa České republiky s roční průměrnou teplotou vzduchu 8,9 stupňů Celsia, průměrná lednová teplota je -1,3 stupně C, průměrná červencová teplota je 18,8 stupně Celsia. Množstvím srážek se obec řadí k průměru v ČR s ročním úhrnem 550 - 570 mm srážek.

Nejaktivnějším spolkem v obci je Klub důchodců, TJ Sokol Hradištko - oddíl kopané a místní rybáři a myslivci. V Kersku pracuje Zvelebovací a okrašlovací spolek, tenisový oddíl. Známým místem je Lesní ateliér Kuba Kersko, jehož majitelé několikrát ročně pořádají již celostátně známé kulturní akce, např. Hrabalovo Kersko.

Nejvýznamněji se do života obce zapojuje místní základní škola, která neplní pouze vzdělávací funkci, za kterou byla již několikrát oceněna v rámci ČR, ale je i společenským a kulturním centrem obce, slouží jako místo k využití volného času dětí, k mimoškolní výchově a svými kulturními akcemi a spoluprací s ostatními činnými spolky je velice důležitým článkem současného života obce.

1.5.4 Historie školy v Hradištku do roku 1774

V roce 1774 byl vydán „Školní řád“ pro veškeré c. k. dědičné země“. Z něho se dozvídáme, že ve všech městech a větších vesnicích, kde jsou farní a filiální chrámy, mají být zřízeny školy. Povinnost chodit do školy trvala od šesti do dvanácti let věku. Na venkově byli žáci od devíti let věku v létě zproštěni školní docházky.

Až do roku 1797 chodily děti z Hradištka do školy v Sadské. V tomto roce začaly navštěvovat školu ve Zvěřínku, kde byl učitelem rodák z nedalekých Píst, Jan Tadeáš Plaček. Ten se však nepohodl se zdejšími občany, kteří nechtěli nic dělat pro zvelebení školní budovy. Z těchto důvodů odešel v roce 1801 do Hradištka.

Po dobu šesti let učil v pronajatém stavení. Poté je vydáno stavební povolení na vybudování nové školy. Školní budova byla v roce 1807 postavena a školu navštěvovalo celkem 46 dětí. Učitelem v Hradištku se stal Ignác Kolbaba. Nelehký život učitelů v této době můžeme dokumentovat na osobě učitele Václava Cibuše, který v Hradištku učil v letech 1846 - 1876. Narodil se ve Vrbici, kde také později dva roky učil. V roce 1830 byl jmenován provisorem na filiálce v Přední Lhotě, po čtyřech měsících byl ustanoven pomocníkem v Opočnici, po sedmi měsících pomáhal ve Chlebech, po osmi měsících v Kovansku, po dalším půl roce byl zpět ve Vrbici, kde učil rok a byl přerázen do Libice. Po dalším půl roce byl přeložen do Velenic, po roce do Sadské, kde byl roku 1838 jmenován podučitelem. V roce 1846 působil v Milčicích, ale ještě v témže roce přešel do Hradištka, kde byl jmenován učitelem. Z rukou školdozorcových obdržel dekret a vyznání víry složil do rukou faráře. Nakonec došlo ke smlouvě s obcí o stanovení učitelského platu.

Z přehledu stavu školství a učitelstva se v roce 1873 o Hradištku dozvídáme: „V Hradištku je učitelem Václav Cibuš, stár 64 roků, vzdělání a zkoušky dosáhl v Hradci Králové v letech 1828 - 1832. V obci je jmenován v roce 1846. Služné má 400 zlatých, jiné požadavky činí 30 zlatých. Škola má jednu třídu, kde se učí 85 dětí. Stav školy je špatný. Pomůcky: počítadlo, hláskovací tabule a metr dřevěný. Škola od roku 1801 jako filiální od školy v Sadské trvá.“

Protože školní budova byla ve špatném stavu a již nestačila potřebám, bylo v roce 1893 vydáno stavební povolení na stavbu nové školy. Byla postavena dvoutřídní škola podle návrhu Josefa Fialy z Poděbrad nákladem 7 500

zlatých. Budova byla postavena v rekordním čase pěti měsíců a byla slavnostně otevřena 8. září 1894. Otevření školy byli přítomni téměř všichni občané obce, představitelé školství a zámeckého panství. Při této příležitosti byl škole předán a před předáním vysvěcen školní prapor, který občané své škole věnovali. Svěcení praporů se v Čechách prakticovalo již v 1. polovině 19. století při městských slavnostech a mělo svůj původ ve francouzském vzoru z roku 1790. Stuhu na tento prapor nechala vyšíť také kněžna z Hohenlohe - Schilligsfurstu. Tento prapor je dodnes zachován jako velice vzácná relikvie. Škola nesla v průčelí budovy Komenského heslo „Bohu a vlasti“, které muselo být v době okupace odstraněno.

Po plodných letech existence nové školy přichází 1. světová válka. Rodiny i škola trpěla odchodem mužů, kteří byli povoláni na vojnu a ve vsi se citelně projevila jejich absence. Úřady nařizovaly sběr ostružinových listů na čaj pro vojáky v poli, dívky pletly pro vojáky šály, ponožky a nátepníky. Protože se nedostávalo látek, bylo poručeno učitelstvu sbírat s žáky hadry a kaučuk. Žáci sbírali též ovoce, zeleninu a brambory pro vojenské nemocnice. 2. 12. 1916, po slavnostním zahájení Dětského dne ve škole, odebralo se žactvo a přítomní hosté ke kříži za vsí. Zde bylo vysázeno 12 velkolistých lip na památku důležité události - nastoupení na trůn Jeho Veličenstva a krále Karla I.

Zápisy z let 1. republiky přesvědčivě dokumentují úsilí učitelů vychovávat děti k naplnění odkazů největších postav našich dějin: Mistra Jana Husa, Jana Amose Komenského, Karla Havlíčka Borovského a Tomáše Garrigue Masaryka.

Kroniky popisují události ve škole v Hradištku až do roku 1940. Popisují tento školní rok jako velmi špatný - nedostatek paliva, spojování tříd, neboť učitel Břetislav Šípál si plnil povinnou vojenskou službu a nebyla za něj náhrada a šířila se epidemie dětské obrny. V únoru a březnu 1940 jsou školy uzavřené.

Školní kronika válečných let je uložena v okresním archivu. Její obsah je neslučitelný se záznamy kroniky předchozí a svědčí o politickém tlaku protektorátních úřadů.

Počátkem května 1945 byly odstraněny německé nápisy z celé školy, 24. května 1945 bylo zahájeno vyučování ve slavnostně vyzdobených třídách které opustili zde ubytovaní sovětsí vojáci.

V roce 1959 byla provedena generální oprava školní budovy, která dostala po výměně oken a dveří dnešní vzhled. V roce 1965 byl škole zmodernizován interiér. První třída byla zařízena se zřetelem na estetickou a společenskou výchovu, druhá třída se změnila na pracovnu a byla vybavena audiovizuálními pomůckami a velkým pracovním stolem, který třídu předěloval a sloužil zároveň jako úložný prostor pro učební pomůcky.

V roce 1968, při příležitosti 50. výročí vzniku České republiky, vysadili žáci na návsi dvě Lípy svobody.

O rok později, v roce 1969, byla škola pro malý počet žáků organizována pouze jako jednotřídní.

Posledním školním rokem byl rok 1973/1974, kdy školu navštěvovalo celkem 15 žáků. Pro malý počet žáků byla škola uzavřena.

1.5.5 Obnova hradištské školy

Po 17. listopadu 1989 dochází v našem státě k řadě toužebně očekávaných změn, které se podstatnou měrou týkaly také školství. Za velmi pozitivní změnu bylo možno považovat také souhlas příslušných orgánů se zřizováním vesnických málotřídních škol.

V roce 1991 se z podnětu Obecního úřadu Hradištko v čele se starostou Josefem Zelenkou a za podpory obecního zastupitelstva a místních občanů jednalo o znovuotevření školy v obci.

Slouží ke cti občanů Hradištka, že obec, která měla již od roku 1807 svou stálou školu, a která před více jak 100 lety, roku 1894, postavila školu novou, dokázala využít první možné příležitosti a školu znovu otevřela.

1. září 1992 byla slavnostně otevřena opravená a moderně vybavená školní budova. Po osmnácti letech přivítala 8 žáků do 1., 2. a 3. ročníku.

1.5.6 Učitelé hradišští

Prvním učitelem v Hradištku byl Jan Tadeáš Plaček (18.10.1768 - 1.3.1832), který začal učit v Pístech, přešel do Zvěřínka a učitelské práce zanechal v Hradištku. Po svém pensionování se staral o hudební archiv kostelního kúru v Sadské a o hudebniny sadského hudebního spolku. Byl dobrým malířem a dosud je znám jeho obraz sadského kostelíka z 18. století. Také zdobil předešlé modlitebních knížek uměleckými iniciály a do paměti se zapsal sbírkou písní, kterou spolu s Antonínem Diabelim sesbíral v kraji kolem Sadské a ve třech kvartových svazcích vydal pod názvem „Staré světské písně pro paměť sepsané, abychom o předcích našich věděli, jak v bázni boží veselí bývali.“ Na národopisné výstavě v Praze to byla nejstarší rukopisná sbírka z českých národních písní z roku 1820. Obsahuje 87 písní, vesměs lidových s nápěvy. Jan Tadeáš Plaček byl také prvním obecním kronikářem Hradištka. Psal kroniku v letech 1801 - 1807.

Po Plačkovi učil v Hradištku Ignác Kolbaba, Václav Pop, Matěj Hynker, Václav Lejsek, Václav Cibuš.

Václav Cibuš působil v Hradištku 30 let. Z jeho výchovných metod lze zaznamenat jím založenou zlatou knihu. Tato kniha měla na škole předchůdce - v roce 1815 založil učitel Václav Pop knihu zvanou „Schanderbuch zum Gebrauchen der Hradischker Trivialschule“. Toto lze v překladu označit jako

knihu ostudnou nebo potupnou. Český byla označována za černou knihu. Václav Cibuš však založil opak této knihy, kam byli zapisováni žáci mravní, čestní, pozorní a také ti, kteří pilně školu navštěvovali. Za zmínku stojí i další výchovná Cibušova metoda - zavírání nehodných žáků do sklepa.

Přestavba školy se uskutečnila za působení učitele Karla Jiráka, který zde působil v letech 1877 - 1879. Byl to vynikající hudebník, jeho učitelem byl Bedřich Smetana, který se později stal i přítelem jeho rodiny. Jiránek byl činný i literárně, později působil jako řídící učitel na škole v Libici. K jeho dalším přátelům patřil hudební virtuos Otakar Ševčík a akademický malíř Ludvík Kuba.

Přehled učitelů málotřídní školy v Hradištku:

1801 – 1807	Jan Tadeáš Plaček
1807 – 1814	Ignác Kolbaba
1815 – 1819	Václav Pop
1819 – 1822	Matěj Hynker
1822 – 1846	Václav Lejsek
1846 – 1876	Václav Cibuš
1877	Eduard Metall
1877	Josef Donát
1877 - 1879	Karel Jiránek
1879 - 1890	Josef Vodák
1888 - 1890	Anna Hladíková
1888 - 1890	Anna Vodáková
1890 - 1891	Magdalena Křečková
1891	Antonie Babušková, Marie Wierrerová
1893 - 1925	Josef Lošan

1894 - 1897	František Jenne
1897 - 1898	Rudolf Vonka
1898 - 1903	Josef Rynd
1901 - 1903	František Kulhánek
1901	Josefa Pacovská
1902 - 1904	Marie Krejčová
1903 - 1934	Josef Kůrka
1904 - 1919	Marie Sokolová
1919	Františka Raušicová
1921	Marie Sokolová
1926	Karel Zahradníček
1926 - 1927	Anna Klementová
1927 - 1928	Anežka Svobodová
1928 - 1932	Františka Řízková
1930 - 1931	Marie Stránská
1931 - 1932	Zdeňka Drahovzalová
1931	František Sýkora
1932	Emilie Matějčíková
1932 - 1939	Božena Bělohradská, Ludmila Soukupová
1934 - 1938	Emilie Drahovzalová
1935	Zdeňka Červená, Josef Prokop
1935 - 1948	Jaroslav Zálaba
1938	Karel Macháček
1939	Jaroslav Šulc
1939 - 1945	Břetislav Šípál
1939	Emilie Trekovalová
1940	Vlasta Pipková
1942	Božena Bělohradská
1943	Jaroslav Skoch

1944 - 1945	Anna Kostelecká
1945	Jana Trautnerová
1946	František Janák
1946 - 1947	Miroslava Bartoušková
1947	Hana Pokorná
1948 - 1953	Stanislav Příbyl
1948	Kristýna Kučerová
1949 - 1950	Štěpán Pažout
1950 - 1951	Bohuš Hrubý
1951	Miroslav Líbal
1952 - 1955	Ludmila Provazníková
1956 - 1961	Bohuš Hrubý
1958 - 1959	Miloslava Šubrtová
1959 - 1960	Hana Staňková
1960	Jan Poupa
1960 - 1962	Marta Hluchá
1961 - 1965	Alena Voříšková
1962 - 1963	Dagmar Urbánková
1963 - 1964	Marta Nováková - Hluchá
1964 - 1969	Ludmila Houžvičková
1965	Anna Mikšovská
1965 - 1969	Oldřich Houžvička
1969	Marie Němečková
1969 - 1974	Stanislava Vojtěchová
1992 - 1994	Alena Papežová
1993 - 1995	Ludmila Houžvičková
1994 -	Marta Nováková
1995 -	Marcela Šteffková

V Hradištku působili někteří učitelé dlouhou řadu let a zapsali se hluboko do povědomí občanů. Mnozí však neměli to štěstí, aby se sžili s hradištskou obcí a mohli uskutečnit všechny své záměry. Museli nedobrovolně odejít buď proto, že dvojtřídka byla spojena v jednotřídku, jindy proto, že byli přeloženi „z moci úřední“. Pročítáme-li zápisy ve školních kronikách, ožívají před námi léta jejich působení na zdejší škole. Je třeba zdůraznit, že přes všechny překážky a vnější vlivy učitelé v Hradištku plnili za podpory většiny rodičů i ostatních občanů své povinnosti. Setkali se i s porozuměním představitelů obce, kteří se starali, aby hradištská škola dostala vše, co k svému zdárnému provozu potřebuje.

II. VÝZKUMNÁ ČÁST

2. Zdůvodnění problému

Téma diplomové práce „**Historie málotřídní školy v Hradištku**“ jsem si zvolila po předběžném zvážení z několika důvodů:

Již desátým rokem učím na málotřídní škole v Hradištku, a přestože mám zkušenosti ze škol plně organizovaných, a to jak na 1. stupni tak na 2. stupni těchto škol, práci na této škole bych neměnila.

Dalším důvodem pro napsání této práce je neustálý tlak na zřizovatele školy, týkající se počtu žáků na škole a s tím související finanční prostředky na udržení školy. Funkčnost školy a její existence se pak neodvíjí od práce a výsledků školy, ale podle finančních možností obce. Tato situace všeobecně vede také k velkému „boji“ mezi obcemi a školami o žáka.

V neposlední řadě je důvodem mé práce také snaha ukázat důležitost existence školy pro samotnou obec Hradištko.

2.1 Shrnutí dosavadních poznatků o řešené problematice

Problematikou málotřídních škol se zabývalo několik autorů: např. F. Musil, K. Tupý, J. Sedláček, R. Váňová nebo J. Průcha. Své poznatky o problematice málotřídních škol jsem čerpala také od J. Jaroše.

Po nastudování prací těchto autorů mi jejich výsledky výzkumu posloužily k ověřování hypotézy a porovnávání mých závěrů.

V českém vzdělávacím systému se ze zákona vymezují **málotřídní školy** jako takové základní školy, v nichž jsou alespoň v jedné třídě vyučování

společně žáci z více ročníků. Je-li pro každý ročník 1. stupně základní školy vytvořena samostatná třída, jde o **školu plně organizovanou**.

Málotřídní školy existují v obcích, v nichž malý počet žáků neumožňuje zřizovat samostatné třídy pro každý z pěti ročníků 1. stupně. Základní školy plně organizované musí mít nejméně 17 žáků ve třídě, resp. 15 žáků v případě škol pouze s 1. stupněm (což neplatí pro soukromé a církevní školy), kdežto v málotřídních školách je dostačující počet 12 žáků ve třídě (umožňuje se i výjimka zohledňující demografický vývoj spádové oblasti školy).

V zahraničních vzdělávacích systémech jsou málotřídní školy chápány obdobně, a příslušné termíny vyjadřují, že jde o „malou školu“ – anglický termín je „small school“ nebo „one-room school“, německý „kleine Grundschule“, francouzský „petit école primaire“.

„Ve Švýcarsku se v málotřídních školách vzdělává zhruba 20% žáků 1. stupně základní školy, ve Francii 11%, ve Finsku 21%, v Norsku 45% žáků.“ (Průcha, J., 2004, s. 52)

Málotřídní školy, resp. vyučování ve věkově smíšených třídách je důležitou pedagogickou alternativou. Co už jednou existovalo, je znovu objeveno a zaváděno. V České republice je mnoho vesnic, v nichž dosud působí samostatně škola pouze s 1. stupněm (ročníky 1-5), často v budovách postavených před mnoha desetiletími. Takovýchto škol je u nás 1497, převážná většina z nich jsou školy málotřídní. (Průcha, J., 2004, s. 52)

Záležitost málotřídních škol je dnes v řadě zemí západní Evropy velmi aktuální problematikou jak mezi pedagogy, tak mezi pracovníky sociální politiky, v souvislosti s pozorností věnovanou rozvoji regionů a obcí – zatímco u nás je to z hlediska ekonomického záležitost „útlumová“, a mezi některými českými pedagogy považována za neperspektivní z hlediska rozvoje vzdělávání.

2.2 Formulace úkolu, výzkumu a pracovní hypotézy

Úkolem mé práce je popsání problematiky málotřídní školy v Hradištku jako školy venkovské, která netrpí anonymitou města, z hlediska sociálního je přehledná, a to pro děti, jejich rodiče i učitele. Na konkrétních případech chci ukázat specifiku této školy, která ovlivňuje utváření vztahů mezi školou, dětmi, rodiči a obcí.

Cílem výzkumu je kritické posouzení podmínek k udržení málotřídní školy v Hradištku z těchto hledisek:

1. Aprobovanost učitelů a kvalita výuky na škole
2. Demografický vývoj obce a možnosti obce ovlivnit tento vývoj
3. Postoj obce k existenci školy
4. Prezentace školy v očích obce
5. Postoj okolních plně organizovaných škol
6. Stávající legislativa a postoj MŠMT a další faktory umožňující existenci málotřídní školy

Na základě dosavadního výzkumu historických pramenů odborné literatury a vlastních zkušeností jsem stanovila hypotézu s pracovní otázkou: **Jaké jsou šance na udržení málotřídní školy v Hradištku v horizontu šesti let?**

V současné době není již pravdou, že dětí na vesnicích ubývá z důvodů nezaměstnanosti mladých lidí, kteří odcházejí za prací do měst. Naopak stále více přibývá rodin s dětmi, které hledají klidné bydlení na vesnici blízko města, kam by mohli rodiče dětí za prací dojíždět.

2.3 Výzkumné metody k ověření hypotézy

K ověřování pracovní hypotézy jsem použila tyto výzkumné metody:

Metoda teoreticko – historická

- studium učebních osnov pro 1.stupeň základní školy
- studium odborné literatury
- studium školní kroniky
- studium učebnic a metodických příruček pro 1.stupeň základní školy

Metoda deskriptivní

- přímé pedagogické pozorování
- výzkumný rozhovor - se starostou obce
- s ředitelem základní školy

Metoda dotazníková

- dotazník pro učitele málotřídní školy
- dotazník pro obyvatele obce
- dotazník pro žáky
- dotazník pro rodiče

Metodu teoreticko – historickou jsem použila pro zjištění problematiky málotřídních škol. Dále jsem metodu použila pro bližší seznámení s historií školy a jejího okolí.

Metodu deskriptivní jsem uplatnila ve výzkumné části diplomové práce. Při rozhovoru se starostou obce a s ředitelem plně organizované školy jsem zapsala jejich názory na existenci málotřídních škol.

Uvedené metody jsou v odborných publikacích charakterizovány následovně:

„Pozorování jako vědecká metoda je cílevědomé, plánovité a soustavné vnímání výchovných jevů a procesů, které směřuje k odhalování podstatných souvislostí a vztahů sledované skutečnosti.“

(Skalková, J., 1983, s. 56)

„Metoda dotazníková je metoda, která shromažďování dat zakládá na dotazování osob, charakterizuje se tím, že je určena pro hromadné získávání údajů.“

(Skalková, J., 1983, s. 86)

„Metoda rozhovoru (interview) rovněž patří k těm metodám společenských věd, kdy shromažďování dat je založeno na přímém dotazování, tj. verbální komunikaci výzkumného pracovníka a respondenta.“

(Skalková, J., 1983, s. 92)

2.4 Charakteristika zkoumaných podmínek a objektů

2.4.1 Popis prostředí

Málotřídni škola Hradištko leží v okrese Nymburk, který zaujímá východní část Středočeského kraje. Téměř celý okres se rozprostírá v Polabské nížině, ze které vystupují svědecké vrchy jako Přerovská a Semická hůra nebo Sadská, Chotuc u Křince a nejvyšší bod okresu Oškobrň (285 m). Na severu a východě lemují Nymburskou kotlinu výraznou hranou okraj vyššího stupně Mrlinské tabule, stoupající z 200 metrů nad mořem směrem na severovýchod až na 230 – 250 metrů nad mořem. Labe, které protéká okresem, přitéká z kolínského okresu východně od Pňova. Další toky jako Cidlina, Mrlina, Dolůvka a Výrovka vytvořily příznivou vodní síť spolu s řadou rybníků. Pro zdejší přírodu byly typické lužní lesy s labskými meandry a s tůňmi s plochami černav a mokřadů.

Snaha o zachování alespoň části neporušené přírody vedla k vyhlášení chráněných lokalit.

Dnešní okres se rozkládá na ploše 87 602 ha. Žije zde 81 000 lidí. Ve třech největších městech, tj. v Nymburce, Poděbradech a Lysé nad Labem, žije víc jak třetina celkového počtu obyvatel.

(Průvodce okresem Nymburk, 2004, s. 1)

Po ekonomické stránce můžeme charakterizovat okres Nymburk jako zemědělsko-průmyslový, pokud zařadíme do zemědělské výroby i potravinářský průmysl. Zemědělská rostlinná produkce je zaměřena především na pěstování zeleniny.

Větší část okresu tvoří zemědělská půda. Lesy se nacházejí převážně v severní části okresu.

Průmysl je nejsilněji zastoupen odvětvím strojírenským a potravinářským. Chemický průmysl zaujímá třetí místo. Kromě těchto velkých průmyslových odvětví mají na území našeho okresu své místo také Sklárný Bohemia v Poděbradech, jejichž výrobky jsou známé po celém světě jako české sklo.

Na přírodní zdroje surovin je okres Nymburk chudý. Těží se pouze písky a cihlářská hlína.

Město Nymburk bylo založeno Přemyslem Otakarem II. krátce před rokem 1276. Dnes je hospodářským a kulturním centrem okresu a sídlem statních orgánů. Ve městě žije cca 15 000 obyvatel.

Dalším městem s přibližně 13 500 obyvateli je město Poděbrady. Město postavené pány z Kunštátu, z jejichž rodu pocházel i král Jiří z Poděbrad. Počátkem 20. století chtěl kníže Hohenlohe vybudovat pro Poděbrady vodovod. Byl zde objeven silný minerální pramen v hloubce 96,7 metrů s obsahem oxidu uhličitého. Od roku 1908 jsou Poděbrady lázněmi.

Třetím městem s 8 500 obyvateli na okrese Nymburk je Lysá nad Labem. Největší rozkvět město zažilo za majitele Františka Antonína Šporka.

2.4.2 Hradištská škola

Budova školy byla postavena v letech 1894 jako škola dvoutřídní, která až do roku 1968 takto fungovala a od roku 1969 byla organizována jako jednotřídní pro malý počet žáků. V roce 1972 byla zrušena.

1. 9. 1993 byla slavnostně otevřena jako jednotřídní škola s osmi žáky ve třech ročnících.

Budova školy je přízemní se dvěma prostornými třídami, prostornou chodbou, šatnou, sociálním zařízením pro dívky a chlapce, sborovnou a kotelnou. V roce 1995 byl přistaven kabinet a sklad na dřevo. S otevřením školy v roce 1993 bylo zavedeno ústřední topení, vodovod a byla opravena fasáda školy.

Zařízení dnešní školy je moderní. Vyučuje se ve dvou třídách, které jsou zařízeny tak, aby vyhovovaly jak žákům, tak učitelům. Pro svoji prostornost je v jedné učebně instalována také počítačová třída. Nachází se zde sedm počítačů, které škola získala jednak jako sponzorské dary, jednak v rámci projektu Počítače do škol. Jeden počítač škola získala jako dar od Asociace málotřídních škol ČR.

Dále je škola vybavena televizorem, videem, promítacím zařízením, magnetofonem a hifi věží, kopírovacím zařízením, elektronickými varhanami a klavírem, mnoha sportovními potřebami a bohatou knihovnou.

Stěny učeben jsou pro svoji prostornost využívány k prezentaci prací žáků, je zde mnoho nástěnek s materiály k výuce. Každá třída má v zadní části učebny k dispozici koberec k relaxaci i k výuce. Na oknech visí záclonky a závěsy, parapety oken zaplňují květiny. Truhlíky s muškáty nechybějí každoročně ani zvenčí oken.

Chodba mezi oběma třídami je vyzdobena nástěnkami s informacemi o škole a činnostech školy a školní družiny. V čele chodby na stěně visí starý obraz Jana Amose Komenského, který je památkou na původní školu, stejně jako školní prapor věnovaný kněžnou z Hohenlohe k otevření školy v roce 1894 a

restaurovaném k znovuootevření školy v roce 1993. Dnes se tento prapor vystavuje při slavnostních akcích školy.

Velkou nevýhodou školy je chybějící tělocvična, a tak se tento problém řeší maximálním pobytem na školním hřišti, které je přes silnici a patří k budově školy. Toto hřiště bylo vybudováno v roce 1994 na místě původní školy. Kromě asfaltového hřiště, které vybuodoval Obecní úřad Hradištko, a betonového pingpongového stolu, zakoupeného obcí, je zde také mnoho dřevěných prolézaček. O toto vybavení se zasloužili rodiče dětí školy ve spolupráci s obecním úřadem.

2.4.3. Organizace školy od znovuootevření

1. Tabulka organizace školy od znovuootevření

ŠKOLNÍ ROK	TYP	POČET ROČNÍKŮ	POČET ŽÁKŮ
1993/1994	jednotřídní	3	8
1994/1995	dvojtřídní	4	14
1995/1996	dvojtřídní	4	14
1996/1997	dvojtřídní	5	24
1997/1998	dvojtřídní	5	26
1998/1999	dvojtřídní	5	22
1999/2000	dvojtřídní	5	21
2000/2001	dvojtřídní	5	20
2001/2002	dvojtřídní	5	25
2002/2003	dvojtřídní	5	24
2003/2004	dvojtřídní	5	22
2004/2005	dvojtřídní	5	19

Základní škola v Hradištku je od školního roku 1994/1995 organizována jako dvojtřídní škola s jedním oddělením školní družiny. Zřizovatelem je Obecní úřad Hradištko.

Na škole se vyučuje podle vzdělávacího programu Základní škola, č.j.1684/96-2.

2. Tabulka rozvržení ročníků do tříd

ŠKOLNÍ ROK	1 .ODDĚLENÍ	2 .ODDĚLENÍ
1993/1994	1.,2.,3.ročník	-
1994/1995	1.,2.ročník	3.,4.ročník
1995/1996	1.,2.ročník	3.,4.ročník
1996/1997	1.,2.ročník	3.,4.,5.ročník
1997/1998	1.,2.ročník	3.,4.,5.ročník
1998/1999	1.,2.ročník	3.,4.,5.ročník
1999/2000	1.,2.ročník	3.,4.,5.ročník
2000/2001	1.,2.ročník	3.,4.,5.ročník
2001/2002	1.,2.ročník	3.,4.,5.ročník
2002/2003	1.,2.ročník	3.,4.,5.ročník
2003/2004	1.,2.,3.ročník	4.,5.ročník
2004/2005	1.,2.,3.ročník	4.,5.ročník

Po rozdělení na dvě oddělení je pedagogické vedení neměnné.

1. oddělení vyučuje ředitelka, některé hodiny vyučuje vychovatelka školní družiny. Toto rozdělení vyučovacích hodin souvisí s úvazkem hodin ředitelky.

2. oddělení vyučuje učitelka.

Dále na škole pracuje školník a uklízečka.

2.4.4 Pedagogické vedení

Na této málotřídní škole pracuje ředitelka, učitelka a vychovatelka. Ředitelka M. N. vede 1. oddělení a zároveň vykonává funkci ředitelky školy. Učit začala v roce 1959 po absolvování Střední pedagogické školy v Praze. Nejprve pracovala na různých školách v okrese Nymburk jako učitelka I. stupně. V roce 1980 začala studovat na Pedagogické fakultě UK v Praze speciální pedagogiku. Po ukončení studia získala místo ředitelky na Zvláštní škole v Sadské, kde působila až do roku 1994. Tehdy dostala nabídku na místo ředitelky málotřídní školy v Hradištku.

Má bohaté pracovní zkušenosti a je nesporně velkou oporou a autoritou pro děti s vývojovými poruchami učení a při logopedických nácvicích. Mezi její oblíbené předměty patří český jazyk a hudební výchova. Ředitelka hraje na klavír a vede také dramatický kroužek.

V posledních týdnech školního roku 2004/2005 se rozhodla zanechat práce a odejít do důchodu.

Učitelkou 2. oddělení je M.Š. Po ukončení studia na Gymnáziu v Chotěboři vystudovala Střední pedagogickou školu v Litomyšli, obor vychovatelství a po jejím absolvování nastoupila nejprve jako učitelka na 2. stupeň ZŠ v Úvalech. Po třech letech této práce pracovala jeden rok jako vychovatelka ve švýcarské rodině. Po návratu učila na 2. stupni ZŠ Sadská a od roku 1995 pracuje na málotřídní škole v Hradištku.

Oddělení po ředitelce převzala vychovatelka H. M., která s přestávkami na mateřskou dovolenou učí na škole v Hradištku od roku 1993 jako učitelka výchov a vychovatelka. Vystudovala Střední pedagogickou školu v Čáslavi, obor vychovatelství.

V tomto roce ji však okolnosti donutily převzít vyučování v 1. oddělení na plný úvazek. Z těchto důvodů se rozhodla pro studium na vysoké škole.

2.4.5 Přehled o žácích

Pro úplnost uvádím v tabulkách přehled o žácích v jednotlivých ročnících.

3. Údaje o žácích 1. ročníku

JMÉNO ŽÁKA	ROK NAROZENÍ	LATERALITA	NÁVŠTĚVA MATEŘSKÉ ŠKOLY
Petra K.	1997	pravák	ano
Albert P.	1998	pravák	ano
Milan Š.	1997	pravák	ne
Vojtěch T.	1997	pravák	ano

Z uvedené tabulky pro žáky prvního ročníku vyplývá, že všichni žáci píšou pravou rukou. Tři žáci navštěvovali před nástupem do základní školy mateřskou školu. Učitelka hodnotí třídu jako velmi dobrou, bez problémů v chování. Zdravotní stav dětí je dobrý. Spolupráce s rodiči je na vynikající úrovni.

4. Údaje o žácích 2. ročníku

JMÉNO ŽÁKA	ROK NAROZENÍ	LATERALITA	NÁVŠTĚVA MATEŘSKÉ ŠKOLY
Sabina B.	1997	pravák	ano
Lukáš L.	1997	pravák	ano

Z uvedené tabulky pro žáky druhého ročníku vyplývá, že oba žáci píšou pravou rukou a navštěvovali mateřskou školu před vstupem do základní školy. Učitelka hodnotí práci a chování žáků jako vynikající, naprosto bezproblémové. Stejně tak spolupráce s rodiči je vynikající. Zde bych také

chtěla upozornit na skutečnost, že matka Sabiny B. je učitelkou na plně organizované škole v sousední obci Semice. Pro všechny tyto klady byli žáci od 2. pololetí přesunuti na hodiny českého jazyka do 2. oddělení. Učitelka má tak dostatek prostoru pro práci ve zbývajících dvou odděleních.

5. Údaje o žácích 3. ročníku

JMÉNO ŽÁKA	ROK NAROZENÍ	LATERALITA	NÁVŠTĚVA MATEŘSKÉ ŠKOLY
Petr B.	1995	pravák	ano
Michael V.	1995	pravák	ano
Radek Ž.	1995	pravák	ano

Z uvedené tabulky pro žáky třetího ročníku vyplývá, že všichni tři žáci píšou pravou rukou a všichni tři navštěvovali před vstupem do základní školy mateřskou školu. Práce v tomto ročníku podle učitelky je velmi obtížná a náročná na přípravu, neboť všichni tři žáci jsou vedeni pedagogicko-psychologickou poradnou. Jeden žák pro své vývojové poruchy učení – dyslexie, dysgrafie, a další dva žáci pro poruchy v chování. Jeden z těchto žáků navštěvuje tuto školu teprve rok. Přeložení do málotřídní školy bylo na základě doporučení pedagogicko - psychologické poradny a zároveň také na přání rodičů, kteří byli s metodami v dosavadní škole nespokojeni.

Spolupráce však se všemi třemi rodiči žáků je velmi obtížná, nespolupracují, pravidelné návštěvy v pedagogicko - psychologické poradny odmítají nebo ponechávají na učitelce. Učitelka s žáky navštěvuje poradnu na základě souhlasu rodičů.

6. Údaje o žácích 4. ročníku

JMÉNO ŽÁKA	ROK NAROZENÍ	LATERALITA	NÁVŠTĚVA MATEŘSKÉ ŠKOLY
Dominik F.	1995	pravák	ne
Markéta H.	1995	pravák	ano
Štěpán J.	1995	pravák	ano
Štěpánka K.	1995	levák	ano
Lukáš M.	1994	levák	ano
Tomáš T.	1995	pravák	ano
Nikola V.	1995	pravák	ano

Z uvedené tabulky pro žáky čtvrtého ročníku vyplývá, že pět žáků píše pravou rukou, dva žáci píšou levou rukou. Mateřskou školu před nástupem do základní školy navštěvovalo šest žáků. Z uvedených sedmi žáků trpí poruchami učení dva žáci a jsou v péči pedagogicko - psychologické poradny. Až na jednoho žáka, který trpí neurotickými potížemi, je zdravotní stav ostatních žáků dobrý.

7. Údaje o žácích 5. ročníku

JMÉNO ŽÁKA	DATUM NAROZENÍ	LATERALITA	NÁVŠTĚVA MATEŘSKÉ ŠKOLY
Jan J.	1992	pravák	ne
Eliška K.	1994	levák	ano
Tereza L.	1994	pravák	ano

Z uvedené tabulky pro žáky pátého ročníku vyplývá, že jeden žák je levák a ostatní žáci píšou pravou rukou.

Dva žáci navštěvovali před vstupem do základní školy mateřskou školu.

Jeden žák opakoval 1. ročník a 4. ročník na základě velké absence. Ta byla zapříčiněna dlouhodobým pobytem celé rodiny v zahraničí. Dva žáci mají vývojové poruchy učení – dyslexii a dysortografii. Přes všechny tyto údaje, je prospěch těchto žáků průměrný, chování je hodnoceno jako vynikající. Po zdravotní stránce dva žáci mají vadu zraku a jeden žák trpí častými záněty středního ucha a bolestmi hlavy. Spolupráce s rodiči je na vynikající úrovni.

8. Tabulka prostředí, ve kterém žáci prvního, druhého, třetího, čtvrtého a pátého ročníku žijí

RODINA ŽÁKŮ	POČET ŽÁKŮ	VYJÁDŘENO V %
ÚPLNÁ RODINA	16	84
POUZE MATKA	1	5
POUZE OTEC	-	-
NEVLASTNÍ RODIČ	2	11

Jak je uvedeno v tabulce, 16 žáků (84,2%) prvního, druhého, třetího, čtvrtého a pátého ročníku žije v úplné rodině, jeden žák (5,3%) žije pouze s matkou a 2 žáci (10,5%) mají nevlastního otce.

9. Tabulka počtu sourozenců žáků prvního, druhého, třetího, čtvrtého a pátého ročníku

SOUROZENCI ŽÁKŮ	POČET ŽÁKŮ	VYJÁDŘENO V %
ŽÁDNÝ SOUROZENEC	2	11
JEDEN SOUROZENEC	16	84
DVA SOUROZENCI	1	5

Z tabulky lze vyčíst, že dva žáci (10,5%) nemají žádného sourozence, jednoho sourozence má 16 žáků (84,2%) a pouze jeden žák (5,3%) má dva sourozence.

Z uvedených tabulek nelze vyčíst jaké mají žáci rodinné zázemí, jaké jsou osobní vztahy uvnitř rodiny a postoje k dítěti.

2.5 Registrace výsledků výzkumu

2.5.1 Kvalifikace učitelů

Práci učitele je možno charakterizovat jako cílevědomou a řízenou činnost. Vyžaduje kromě specifické profesionální kvalifikace také dovednost učivo a veškerou výchovně vzdělávací práci náležitě rozplánovat.

Důraz na styl práce učitele málotřídní školy je ovlivněn nejen vnějškově patrnou složitostí jeho práce s několika věkově rozrůzněnými odděleními žáků v jedné třídě, ale především učitelskou odpovědností a s ní spojeného pocitu, zda je jeho působení na žáky skutečně optimální, zda také žák vycházející z pátého ročníku bude dostatečně připraven na přestup do jiné školy.

„V odborné pedagogické literatuře, ale zvláště z praktických zkušeností učitelů se dovídáme, že na málotřídní škole závisí struktura vyučovací hodiny nejen na cíli a obsahu hodiny, ale i na výkonnosti žáků, vyspělosti třídy, materiálních podmínkách, využitých vyučovacích metodách atd. Rozdělení času mezi přímou práci učitele a žáky a samostatnou práci žáků je velmi důležité z hlediska hospodárného využití vyučovací jednotky.“ (Jaroš, J., 1993, s. 11)

Pro posouzení hlediska aprobovanosti učitelů na málotřídní škole v Hradištku a dále posouzení kvality výuky na této škole jsem použila:

- metodu dotazníkovou

- dotazník pro učitele
- dotazník pro žáky a pro rodiče
- dotazník pro obyvatele obce

- metodu deskriptivní

- přímé pedagogické pozorování
- výzkumný rozhovor – s ředitelkou školy

- metodu teoreticko - historickou

- studium učebních osnov pro 1. stupeň základní školy
- studium odborné literatury
- studium školní kroniky
- studium učebnic a metodických příruček pro 1. stupeň základní školy

11. Délka pedagogické praxe a kvalifikace učitelů, včetně paní ředitelky

	PEDAGOGICKÁ PRAXE	DOSAŽENÉ VZDĚLÁNÍ
ředitelka	47 let	Pedagogická škola pro učitele národních škol Praha Pedagogická fakulta UK Praha
učitelka	18 let	Gymnázium Chotěboř Střední pedagogická škola Litomyšl, Pedagogická fakulta UK Praha – dokončuje studium
vychovatelka	13 let	Střední pedagogická škola Čáslav, Pedagogická fakulta Hradec Králové – studuje 1. ročník

Z tabulky lze vyčíst, že všichni pedagogičtí pracovníci na málotřídní škole v Hradištku studovali střední pedagogickou školu. Vysokoškolské vzdělání má ředitelka. Jak je patrné z výše uvedené tabulky, u dalších pedagogických pracovníků bude požadované vysokoškolské vzdělání dosaženo v horizontu několika měsíců, respektive několika let.

12. Praxe pedagogických pracovníků

	ŘEDITELKA	UČITELKA	VYCHOVATELKA
Vychovatelka školní družiny	-	1 rok	13 let
Učitelka 1. stupeň ZŠ	34	11 let	13 let
Učitelka 2. stupeň ZŠ	-	6 let	-
Učitelka zvláštní školy	9	-	-

Z tabulky lze vyčíst, že největší praxi na 1. stupni základní školy má ředitelka školy. Z rozhovoru s ředitelkou také vyplynulo, že na málotřídní škole učila celkem 34 let, z toho 12 let byla zároveň ve funkci ředitelky a to právě na málotřídní škole v Hradištku. Devět let pracovala na zvláštní škole jako učitelka, z toho čtyři roky byla ve funkci ředitelky této školy.

Z tabulky lze také vyčíst, že celková praxe vychovatelky ve školní družině je 13 let a zároveň je stejná její praxe učitelky. Tento fakt není chybným sdělením této tabulky, nýbrž vypovídá o práci vychovatelek na málotřídních školách, které kromě práce vychovatelky vykonávají zároveň práci učitelky.

Na málotřídní škole pracuje na plný úvazek 22 hodin týdně učitelka a ředitelka, která má přímou vyučovací povinnost 13 hodin týdně. Zbylé hodiny

dobírá jako učitelka vychovatelka. Jedná se o výtvarnou výchovu, tělesnou výchovu, hudební výchovu, pracovní činnosti, případně čtení a psaní.

Celková průměrná pedagogická praxe ředitelky, učitelky a vychovatelky na málotřídní škole v Hradištku je 26 let. Dále se všichni pedagogičtí pracovníci vzdělávají samostudiem, navštěvují vzdělávací kurzy a semináře.

Pro samotnou školu je určitě velmi důležité zjištění, že učitelka a vychovatelka žijí v místě svého působiště, pouze ředitelka dojíždí.

Z výpovědi vychovatelky vyplynulo, jak je důležité pracovat v místě svého bydliště.

Předkládám záznam z rozhovoru s vychovatelkou a učitelkou.

Otázka: Jaké výhody – nevýhody vidíte v tom, že bydlíte v místě svého pracoviště?

Odpověď vychovatelky:

Výhody jsou jednoznačné. Kdykoliv potřebuji udělat další práci, jdu si do školy třeba večer nebo o víkendu. Zním lépe rodiče našich žáků, problematiku v rodinách a tím si vytvářím jiný postoj ke svým žákům než učitel, který dojíždí nebo má ve třídě dvacet žáků. Domnívám se, že z tohoto hlediska je také jiný postoj rodičů k nám učitelům bydlících ve vesnici. Na druhou stranu člověk ztrácí soukromí pro sebe i svou rodinu, upírá se na něj více pozornosti a je nucen mnohdy řešit různé záležitosti, týkající se žáků, přímo na ulici. Přesto si myslím, že výhod je více a převažují v tom pozitivním světle.

Odpověď učitelky:

Přestože nejsem rodačka, bydlím v Hradištku od chvíle, kdy jsem nastoupila na toto pracovní místo. Za tuto dobu jsem měla možnost poznat místní obyvatele, najít si přátele a známé a i místní komunita mohla

poznat mě. Tato okolnost mi umožňuje komunikovat osobně s rodiči žáků i mimo školu a na akcích organizovaných školou. Nevýhodu vidím především ve ztrátě soukromí své i své rodiny. Někdy se rodiče domnívají, že učitel má pracovat i večer a o víkendech a přijdou nebo zavolají, protože se jinak do školy nemohou dostavit. Naštěstí to není tak často.

2.3.1 Kvalita výuky

Výhodu nebo nevýhodu bydlení přímo v místě zaměstnání nemá ředitelka, která na otázku odpověděla:

To, že v obci nebydlím, mi dává možnost určitého odstupu a nadhledu, někdy i neutrálního pohledu na věc. Také mám větší pocit svobody a určité úlevy od neustálé kontroly ze strany veřejnosti. Starosti se školou, s žáky, spokojenost kolegyň a zodpovědnost k rodičům a k obecnímu úřadu mě prakticky neopouštějí nikdy.

Veškeré události, které se odehrávaly v obci, byla nucena řešit kolegyně, která v obci bydlí. Mrzelo mě to a uvědomovala jsem si, jak je potřebné, aby ředitelka bydlela v obci.

Rodiče znám jen povrchně, vlastně jen ze školy a často jsem si vytvořila idealistický pohled, ze kterého mě rychle vyvedly kolegyně.

Vím, že ředitelka školy by měla být více viděna na zasedání zastupitelstva obce a mnohé tam i umět prosadit a obhájit. Velkou výhodou je určitě fakt, že si kolegyně mohou kdykoliv zajít do školy a udělat práci, kterou potřebují, a nejsou tak odkázány na autobusové spojení.

V každém případě by ředitel školy měl bydlet v obci, sdílet společně s ostatními radosti a starosti a tím si získat důvěru, úctu i porozumění - to vše za ztrátu soukromí a někdy i iluzí.

Rozhovor s ředitelkou, s vychovatelkou i můj osobní názor ukázal obě strany mince, které s sebou práce v místě bydliště mohou nést. Pro člověka, který se v obci nepohybuje dlouho a netráví v ní denně mnoho času, může být

budování vztahů s rodiči a znalost sociálního okolí náročnější, a tudíž jeho postavení vůči rodičům méně jisté, než je tomu v případě učitelky a vychovatelky.

2.5.2 Kvalita výuky

Na škole se vyučuje podle vzdělávacího programu Základní škola, schváleného Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy České republiky dne 30. 4. 1996 pod č.j. 16 847/96-2 s platností od 1. 9. 1996.

Od 17. října 2002 je škola právním subjektem.

Aby málotřídní škola mohla v dnešní době zaujmout své místo mezi plně organizovanými školami, které se nacházejí v její blízkosti, je v první řadě důležitá kvalita výuky a možnosti, které je škola schopna nabídnout žákům.

Proto bych se v této kapitole chtěla zmínit o organizačních formách vyučování, o důležitosti přímého vyučování a samostatné práci žáků na málotřídní škole. Chtěla bych také uvést některé zásady a zřetele, ke kterým musí učitel na málotřídní škole přihlížet.

Z průzkumu mezi pedagogy na málotřídní škole v Hradištku jsem získala údaje o využívání jednotlivých organizačních forem výuky:

13. Organizační formy výuky podle vztahu k osobnosti žáka

	VYUŽITÍ TÉTO FORMY /POČET VYUČJÍCÍCH/
Výuka individuální	3
Výuka skupinová	3
Výuka frontální	3

14. Organizační formy výuky podle charakteru výukového prostředí

	VYUŽITÍ TĚTO FORMY /POČET VYUČUJÍCÍCH/
Výuka ve třídě	3
Výuka na školním pozemku	3
Výuka v muzeu, v galerii	3
Vycházka, exkurze	3
Výuka v odborné třídě - počítačové	2
Domácí úkoly	3

15. Organizační formy výuky podle délky trvání

	VYUŽITÍ TĚTO FORMY /POČET VYUČUJÍCÍCH/
Vyučovací jednotka (základní výuková jednotka)	3
Zkrácená výuková jednotka (např. v 1. ročníku, při jazykové výuce)	3
Dvouhodinová výuková jednotka / např. ve výtvarné výchově, v tělesné výchově/	3

Při vyučování na málotřídní škole nemůže učitel pracovat se všemi žáky najednou. Přímo pracuje pouze s jedním ročníkem. Ostatní žáci za učitelova vedení pracují samostatně.

„Střídání těchto dvou organizačních forem je na málotřídních školách pro těžké podmínky výchovné a vzdělávací práce železnou nutností v převážné většině vyučovacích hodin a je charakteristickým znakem vyučování na těchto školách.“

(Sedláček, J., Musil, F., 1964, s. 66)

Přímým vyučováním nazýváme tu část vyučovací hodiny, kdy učitel pracuje přímo s žáky. V přímém vyučování učitel působí na žáky bezprostředně, živým slovem, názorným výkladem. Rozvíjí u nich pracovní, společenské, hygienické návyky. Podporuje a podněcuje zájem žáků o činnost, o učivo a pomáhá při řešení problémů. Vede žáky k pozorování

předmětů a jevů, snaží se, aby žáci měli při přímém vyučování co nejvíce příležitostí k ústnímu projevu.

Přímé vyučování je těžištěm vyučování.

Druhou organizační formou, se kterou se na málotřídní škole setkáváme, je samostatná práce žáků. Je to část hodiny, kdy žák pracuje sám, i když s dohledem učitele.

Střídání přímého vyučování a samostatné práce předkládám na záznamu z hospitací v obou odděleních.

Předmět: Český jazyk – literární hodina

Datum: 17. 3. 2005

1. ročník

2. ročník

3. ročník

Tématický celek: Velikonoce – říkadla, práce s textem

Výchovně vzdělávací cíl:

Práce s knihou, dramatizace říkadel, vyprávění

Pomůcky: pastelky, tabule, J. Lada – Veselý krok po celý rok, pracovní sešit

1. ročník

2. ročník

3. ročník

10,45

společný úvod

Všichni žáci zahráli na flétny písničku – Travička zelená a Zlatá brána.

Učitelka má košíček přikrytý šátkem, žáci hádají, co je v něm ukryto.

Motivuje žáky blížícími se Velikonocemi.

Po uhodnutí si žáci sedají s učitelkou na koberec.

10,50

rozhovor o jaru, učitelka vede řízený rozhovor s žáky o tom, co k jaru patří a jak si děti dříve hrály a jak prožívaly příchod jara

11,10

rozdělení do skupin

1. ročník

2. ročník

3. ročník

samostatná práce

přímé vyučování

zůstává na koberci

vrací se do lavic, práce s knihou J. Lady,

z obrázků na koberci

seznámení s autorem, ukázka jeho fotografie

vybírají ty, které se váží

učitelka přečte říkadlo Otloukej se píšťaličko

k jaru, připevní je na

magnetickou tabuli

11,20

přímé vyučování

samostatná práce

kontrola práce,

z knihy vybrat říkadla, která se váží k jaru,

vrátí se do lavic,

2. ročník vybere jedno říkadlo a přepíše

četba říkadel Otloukej se

na připravený papír, 3. ročník vybere dvě

a Pasačky

říkadla a rovněž přepíše

11,30

společná práce, každý si vybere říkadlo a snaží si jej zapamatovat

11,35

vybraná říkadla si žáci zahráli a společně si je odříkali, učitelka ukončila hodinu zápisem do žákovské knížky a razítkem, vybrala si přepsaná říkadla.

Hodnocení: Výchovně vzdělávací cíl hodiny byl splněn. Učitelka dbala, aby se každý žák v této hodině dostal k mluvenému projevu. Žáci neměli ostych při vlastním mluveném projevu.

Předmět : Český jazyk

Datum: 3. 2. 2004

4. ročník

5. ročník

Tématický celek:

Pravopis a výslovnost

Tvarosloví

Výchovně vzdělávací cíl:

Upevňování slovních druhů

Slovesa – časování

Pomůcky: učebnice, pracovní sešit, kartičky se slovními druhy, kartičky se slovesy, magnetická tabule s kartičkami: osoba, číslo, čas, způsob, tabule

4. ročník

5. ročník

8,00

společný úvod, hraní na flétnu, recitace básničky Slovní druhy, učitel ukazuje slova, žáci pomocí kartiček ukazují slovní druhy. Opakují, jak se druhy rozdělují.

8,10

společná práce

přímé vyučování

žáci dostávají kartičky a mají je seřadit podle slovních druhů,

opakování sloves: Co slovesa vyjadřují?
Skloňují se? Co můžeme u sloves určit?
Sestavují na magnetickou tabuli.

8,20

společná práce obou ročníků, 5. ročník kontroluje pod vedením učitele práci 4. ročníku. Opraví případné chyby a vezmou si kartičky se slovesy.

8,25

přímé vyučování

samostatná práce

čtení textu v učebnici a určování
podstatných jmen,

na slovesa od 4.ročníku mají sestavit
pět vět, podtrhnout ve větě sloveso

8,35

samostatná práce

přímé vyučování

z vyjmenovaných slov vypsát do
sešitu všechna zvířata

žáci přečtou své věty a určí sloveso

8,45

závěr hodiny, žáci vyberou sešity s pracemi

Hodnocení: Výchovně vzdělávací cíl hodiny byl splněn. Hodina byla zaměřena na opakování a upevňování učiva. Střídání samostatné práce a přímého vyučování na sebe vzájemně navazovalo.

Při sledování střídání a frekvence přímého vyučování a samostatné práce jsem měla možnost poznat celou řadu úloh a cvičení, které žáci dostávali. Kromě práce s učebnicí a s pracovními sešity žáci měli možnost hrát hry zaměřené na situace, s kterými se můžeme setkat v běžném životě, kvízy a hádanky apod.. Hodiny byly tak pestřejší a zajímavější.

Za zmínku stojí i řada doplňujících úloh a cvičení pro rychlejší žáky, aby byl využit jejich čas po skončení práce.

Aby málotřídní škola mohla dostatečně plnit svůj význam, je velmi důležité správné sestavení rozvrhu.

Na prvním stupni základní školy si učitel sestavuje rozvrh hodin sám po dohodě s ředitelem školy.

Týdenní dotace povinných předmětů:

1. ročník – 20 vyučovacích hodin
2. ročník – 22 vyučovacích hodin
3. ročník – 23 vyučovacích hodin

Týdenní dotace povinných předmětů:

4. ročník – 24 vyučovacích hodin
5. ročník – 25 vyučovacích hodin

Rozvrh hodin na málotřídní škole v Hradištku pro školní rok 2004/2005

16. I. třída (1. ročník, 2. ročník, 3. ročník)

	1.	2.	3.	4.	5.	6.
Pondělí	Čj	M	1. Čt – ps 2. Čtení 3. Psaní	Hv.	3.Čtení	Oběd
Úterý	Čj	M	Čtení	Tv	2. Psaní 3. Čtení	Oběd
Středa	Čj	M	Prvouka	Vv	2. Čtení	Oběd
Čtvrtek	M	Čj	Tv	1. Čt – ps 2. Čtení 3. Čtení	3.Prvouka	Oběd
Pátek	Čj	Prvouka	1. Čt - ps M	Pě		Oběd

17. II. třída (4. ročník, 5. ročník)

	1.	2.	3.	4.	5.	6.
Pondělí	Čj	M	Aj	Vl	Pč	Oběd
Úterý	M	Čj	Př	Tv	Čtení	Oběd
Středa	Čj	M	Aj	Vv	Vv	Oběd
Čtvrtek	Aj	M	Čj	Tv	Vl	Oběd
Pátek	Čj	M	Psaní	Hv	Př 5.ročník	Oběd

Při práci v odděleních učitelé musí využívat přímé vyučování a samostatnou práci. Učitelé si jsou vědomi důležitosti obou vyučovacích forem.

Přímé vyučování je v každém ročníku nejméně dvakrát denně. Při hospitacích jsem poznala, že učitelé u žáků nižších ročníků, kde není pozornost tak velká, se snažili, aby přímé vyučování bylo zařazeno častěji.

Při přímém vyučování, kterému předcházela samostatná práce, učitelé nejdříve tuto práci zkontrolovali. Na ni navazovalo ve většině případů přímé vyučování.

Na závěr přímého vyučování učitel zadal žákům samostatnou práci. Jednotlivé učební předměty a úseky učiva jsou různě náročné na přímé vyučování. Z tohoto důvodu učitelé zařazují výklad náročného učiva v hodině jen do jednoho ročníku.

Učitelé si jsou vědomi toho, že samostatná práce žáků je stejně důležitá jako přímé vyučování. Snaží se zadávat takové práce, které žáci již znají a na které stačí svými dovednostmi. V některých případech jsem se setkala se skutečností, kdy učitel zadal samostatnou práci, kterou některý žák úplně nepochopil. Pak musel zareagovat buď velmi pohotovým vysvětlením, nebo zadal nějakou menší samostatnou práci, nebo nechal vysvětlit úkol jiného žáka.

Samostatná práce v jednotlivých učebních předmětech měla různé podoby. Ústní samostatná práce převažovala v hodinách čtení a prvouky. V některých hodinách pracovali žáci na koberci v zadní části učebny nebo pracovali na počítači, aby nerušili žáky ostatních ročníků. Samostatná práce písemná

v hodinách převažovala. Byla zařazena ve většině vyučovacích předmětů. Neměla pouze kontrolní povahu, ale sloužila i přípravě na nové učivo. Hodiny výchov a pracovních činností jsou většinou kolektivní, bez rozdělení na ročníky a učitel pouze dohlíží na správné plnění úkolů, případně se žákům věnuje individuálně.

Při hospitacích a ze své praxe jsem poznala, že učitelé se snaží kombinovat samostatnou práci žáků, aby byla pro žáky zajímavá, pestrá a přitažlivá, efektivní a tvůrčí.

Struktura vyučovací hodiny vychází z tohoto schématu:

1. Příprava na nové učivo, motivace, opakování, které většinou probíhá jako samostatná práce žáků.
2. Výklad nového učiva, kde je nutností přímé vyučování.
3. Opakování a procvičování nového učiva. Zde žáci pracují obvykle samostatně.
4. Kontrola a shrnutí učiva. Žáci pracují přímo s učitelem.
5. Uložení domácího úkolu. Učitelé zadávají domácí úkoly přímo.

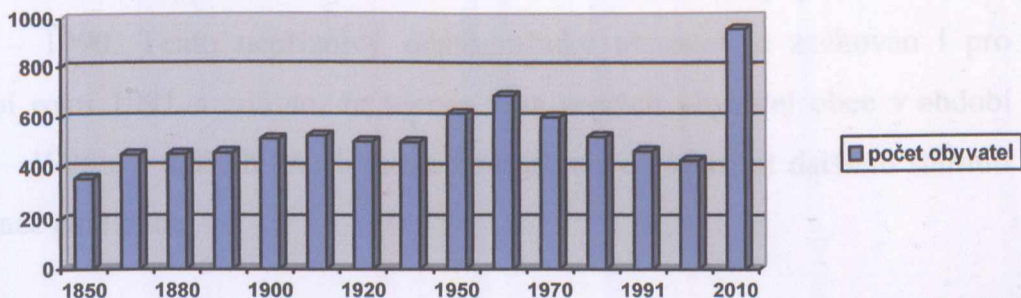
2.5.3 Demografický vývoj obce

Na rozdíl od míst v periferní poloze sídel v původním Sudetském osídlení nedošlo v Hradištku k dramatickému úbytku počtu obyvatel po II. světové válce.

Vývoj počtu obyvatel v Hradištku naznačuje celkem stabilní situaci bez výrazných poklesů v počtu obyvatel. Odchod obyvatel z vesnice je dokumentován až poklesem počtu obyvatel v letech 1961 – 1991, kdy z původních 691 obyvatel poklesl počet obyvatel v celé obci na 466 obyvatel. Tento trend byl způsoben postupující urbanizací českého prostoru a omezenými možnostmi pro rozvoj forem bydlení. Počet obyvatel pak dále klesal. V letech po posledním sčítání naopak došlo k mírnému nárůstu počtu obyvatel na současných 437 obyvatel. Podle evidence obce lze předpokládat,

že v souvislosti s možností nové výstavby bude i nadále počet obyvatel stabilizovaný nebo poroste.

18. Vývoj počtu obyvatel v Hradištku

Z uvedeného vývoje počtu obyvatel lze soudit, že pokles počtu původního zemědělského a kovozemědělského obyvatelstva ve sledovaných sídlech byl postupně nahrazován obyvatelstvem, které své aktivity vázalo na blízkou Prahu a především obyvatel, kteří ve stále větší míře začali využívat svoje rekreační objekty v Kersku k trvalému bydlení.

19. Změny počtu obyvatel v Hradištku

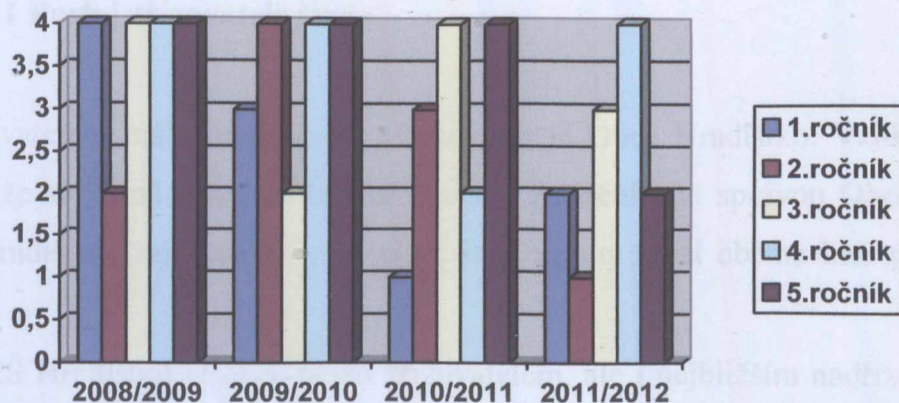
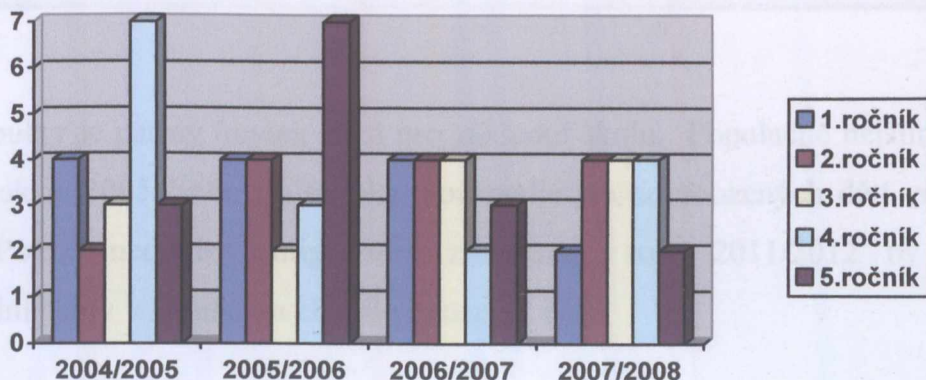
	ODSTĚHOVALI	PŘISTĚHOVALI	NAROZENÍ	ZEMŘELÍ	VÝSLEDEK
1991	9	12	5	11	-3
1992	15	21	3	6	3
1993	9	31	4	5	21
1994	11	39	5	4	29
1995	6	50	6	6	44
1996	16	15	4	6	-3
1997	26	26	4	12	-8
1998	54	14	2	10	-48
1999	11	13	-	7	-5
2000	10	18	4	7	5
2001	10	10	2	5	-3
2002	13	20	4	7	4
2003	17	15	3	2	-1
2004	9	10	1	5	-3
2005 – do července	7	23	2	4	14
celkem	103	317	49	87	46

Změny počtu obyvatel přirozeným přírůstkem jsou v obci zatím minimální.

V současné době je podle evidence osob v Hradištku 437 obyvatel.

Věková struktura v obci je nevyrovnaná. Počet osob v poproduktivním věku, tedy počet osob starších 60 let, v obci výrazně převyšuje kategorii osob do 15 let. Je to způsobeno odchodem především mladé populace v letech 1970 – 1990. Tento nepříznivý demografický ukazatel je zachován i pro období roku 1991 a zdá se, že teprve vlna nových obyvatel obce v období 1991 – 1996 a v dalších letech může zmírnit, nebo i zamezit dalšímu stárnutí populace celé obce.

20. Předpokládaný počet žáků do málotřídní školy v Hradištku

Z grafu, který byl sestaven na základě demografického vývoje jsem zjistila předpokládané počty žáků v jednotlivých školní letech.

21. Počet žáků podle ročníků

	2004/2005	2005/2006	2006/2007	2007/2008	2008/2009	2009/2010	2010/2011	2011/2012
1.r.	4	4	4	2	4	3	1	2
2.r.	2	4	4	4	2	4	3	1
3.r.	3	2	4	4	4	2	4	3
4.r.	7	3	2	4	4	4	2	4
5.r.	3	7	3	2	4	4	4	2
Celkem	19	20	17	16	18	17	14	12

Z tabulky je patrný úbytek žáků pro základní školu. Populačně nejsilnější školní rok je 2005/2006. Další roky jsou podle počtu narozených dětí velmi slabé. Pokud nedojde k migračním změnám, v roce 2011/2012 by do málotřídní školy v Hradištku chodilo pouze 12 dětí.

2.5.4 Postoj obce k existenci školy v Hradištku

2.5.4.1 Postoj zřizovatele školy

Zřizovatelem málotřídní školy v Hradištku je Obec Hradištko. Vzhledem k tomu, že se jedná o jediné takové školské zařízení pod správou Obecního úřadu Hradištko, zajímala jsem se o to, jaké vztahy mezi oběma institucemi panují.

Pro ZŠ Hradištko je obec nejen zřizovatelem, ale i nejbližším nadřízeným orgánem. Maximálně školu podporuje, což na druhou stranu školu zavazuje

k tomu, aby svou prací a aktivitami dokázala, že dobrá práce školy přináší i dobré jméno obci.

Postoj starosty obce k málotřídní škole předkládám v rozhovoru, který jsem s ním vedla.

Otázka: Jak jste spokojený s dosavadní prací málotřídní školy v Hradištku?

Odpověď: Od svého znovuotevření v roce 1992 se naše škola zařadila mezi nejdůležitější pilíře života v obci a to v několika oblastech. Za prvé musím jmenovat funkci odbornou, tedy kvalitu výuky. Díky relativně malému počtu žáků a možnosti učitele věnovat delší časový úsek dítěti individuálně, jsou naši žáci po přestupu na vyšší stupeň ZŠ v hojném počtu mezi premianty třídy. Za těmito výsledky se samozřejmě skrývá odbornost a vysoce kvalitní práce pedagogů naší školy.

Důkazem je například získání počítače pro nejlepší málotřídní školu z Asociace málotřídních škol ČR nebo hodnocení z inspekčních zpráv.

Za druhé mám na mysli mimoškolní a zájmovou činnost našich dětí: dramatický a taneční kroužek, hra na hudební nástroje, sportovní hry, výtvarný kroužek ve spolupráci s místním klubem důchodkyň. Všechny tyto kroužky mají stoprocentní účast žáků a jejich výsledky na různých soutěžích mluví v jejich prospěch.

Za třetí musím vyzvednout nemalý podíl školy na kulturním a společenském životě obce. Dnes už neodmyslitelně patří k životu v obci například vynášení Morény, vánoční vystoupení dětí ve škole, zpívání koled na Štědrý den u kapličky, akademie na konci školního roku, karneval a různé další akce pořádané pro rodiče seniory a malé děti. A mnoho dalších aktivit, bez kterých si život na vesnici neumíme představit.

Chtěl bych se zmínit obecněji o funkcích málotřídních škol v životě na vesnici. Dnes se opět objevují tendence k zavírání těchto škol. Především je nutné, aby si lidé zodpovědní za školství v naší zemi uvědomili, že existence základních škol na malých obcích nesmí být posuzována podle toho, zda obec zajistí dofinancování

rozdílu mezi ministerstvem stanoveným normativem a skutečností, ale pouze z hlediska toho, k čemu škola byla zřízena – a to je vzdělávání dětí.

Otázka: Za jakých předpokladů je obec ochotna provozovat málotřídní školu?

Odpověď: Z mé odpovědi na otázku číslo jedna vyplývá, jak je důležitá existence školy pro naši obec. Předpoklady pro provozování základní školy v obci jsou jasné. Tedy kvalita vzdělávacího procesu, počet dětí a v neposlední řadě finanční možnosti obce. V současné době se jeví jako nejvýznamnější ukazatel pro provozování základní školy počet žáků. Jelikož málotřídku lze provozovat i jako školu jednotřídní, jsem přesvědčen, že Základní škola Hradištka zrušena nebude.

Otázka: Co je obecní úřad v nejbližší době ochoten udělat pro školu?

Odpověď: V současné době bude obec investovat do údržby budovy školy, do zkvalitnění vybavení školy a jejího zázemí.

2.5.4.2 Postoj rodičů

Postoj rodičů k existenci málotřídní školy v Hradištku jsem zjišťovala dotazníkovou metodou.

Na třídní schůzce 19. 4. 2005 bylo rozdáno 17 dotazníků. Školu navštěvuje 19 žáků, z toho dvě sourozenecké dvojice. Všechny rozdané dotazníky se vrátily, tj. 100%.

Se školou je velmi spokojeno 17 rodičů (100%). Děti do školy chodí velmi rádo 19 (100%). Spolupráce se školou je podle 15 rodičů (88%) vynikající, dva rodiče (12%) hodnotí spolupráci se školou jako velmi dobrou.

Na otázku „Co byste řekli o škole svého dítěte známým, kdyby se ptali, zda mají své dítě umístit do této školy?“, odpovědi zněly v kladném slova smyslu:

- Dítě chodí do školy moc rádo.
- Je zde individuální přístup a maximální pomoc dítěti při řešení jakéhokoliv problému.
- Děti jsou dobře připraveny na 2. stupeň.
- Děti jsou ve škole velmi spokojené, protože žijí v kamarádském prostředí.
- Děti navštěvují mnoho zajímavých míst, kam by se neměly možnost dostat s rodinou.
- Učitelky se dětem maximálně věnují a to i ve volném čase.
- Škola pořádá mnoho akcí nejen pro děti, ale i pro rodiče nebo seniory.
- Škola má vkusnou výzdobu a mnoho moderních pomůcek.
- Způsob výuky je mnohdy netradiční a je přístupný pro rodiče i veřejnost.
- Ve škole děti žijí v rodinném prostředí.

V dotaznících rodiče zapsali jen pozitiva a klady školy. Ani v jednom dotazníku se rodiče nevyjádřili k nevýhodám nebo záporům školy.

Otázky na nevýhody komentovali buď tak, že žádné nevýhody ve škole ani v práci učitelů nevidí, nebo místo na odpověď ponechali prázdné.

Jiný názor pak měly učitelky málotřídní školy, které nevidí pouze klady své školy, ale zmínily se v dotaznících i o záporech málotřídní školy v porovnání s plně organizovanou školou. Zápory vidí hlavně v malé nabídce kroužků a v mimoškolním vyžití.

Přednosti žáků pak vidí v samostatnosti, ve slušném vychování, v prosazení a uplatnění svých znalostí.

Ve své práci nemohu opomenout i názory samotných žáků, které jsem získala z dotazníků.

Na otázku zda chodí do školy rád/ráda, odpovědělo 19 dotazovaných žáků takto: 14 žáků ano (73,7%)
5 žáků někdy (26,3%).

22. Přehled oblíbených předmětů

	1.ročník	2.ročník	3.ročník	4.ročník	5.ročník	Součet
Český jazyk	2	1	0	3	1	7
Matematika	4	2	2	5	2	15
Anglický jazyk	0	0	0	4	2	6
Prvouka	3	2	0	0	0	5
Přírodověda	0	0	0	4	3	7
Vlastivěda	0	0	0	4	3	7
Tělesná výchova	4	2	3	7	3	19
Výtvarná výchova	3	1	1	6	3	14

Nejvíce ve škole žáky baví tělesná výchova (19 žáků), matematika (15 žáků), výtvarná výchova (14 žáků), český jazyk, přírodověda a vlastivěda (7 žáků), anglický jazyk (6 žáků), prvouka (5 žáků).

Všechny předměty baví 5 žáků.

Ve škole žáci postrádají tělocvičnu a bazén.

Učitelku by hodnotilo známkou jedna 16 žáků a známkou dvě 3 žáci.

Aktivity, které škola pořádá jsou pro žáky postačující a žádné jiné nepostrádají.

2.5.4.3 Postoj občanů Hradištka

Dotazníků pro obyvatele obce Hradištka bylo rozdáno 55. Vrátilo se jich 42 (76,3%).

Na otázku jestli byli žákem málotřídní školy v Hradištku odpovědělo 35 (83,3%) respondentů kladně a 7 (16,7%) respondentů záporně.

O tom, že je práce školy sledovaná občany obce a je její činnost dostatečně viditelná, vypovědělo všech 42 (100%) respondentů vrácených dotazníků.

Škola má podle respondentů pro obec velký význam z těchto důvodů:

- Vesnice bez školy je pouhou „osadou“.
- Děti nemusí dojíždět do okolních škol, nejsou stresované dojížděním, učí se a vyrůstají v rodinném prostředí.
- Děti se vzdělávají v obci, jsou vedeny k její lásce a úctě.
- Děti se učí k úctě k lidem, kteří žijí ve vesnici.
- Škola je hlavním nositelem kultury v obci.
- Škola se maximálně věnuje dětem.
- Škola úzce spolupracuje s občany.

Největší pozornosti obyvatelů Hradištka se těšily tyto akce:

- Štědrovečerní zpívání koled u kapličky – 42 obyvatel (100%)
- Vynášení Morény – 42 obyvatel (100%)
- Školní akademie – 42 obyvatel (100%)
- Středověk – projektové vyučování - 40 obyvatel (95,2%)
- V době Rudolfa II. – projektové vyučování – 31 obyvatel (73,8%)
- Vánoční besídka ve škole – 30 obyvatel (70,9%)
- Výlet na Kokořín – 25 obyvatel (59,5%)

Školu by doporučilo svým známým 42 (100%) respondentů z těchto důvodů:

- Děti jsou netradičně vzdělávány.
- Děti jsou dobře vedeny, jsou ukázněné a mají vztah ke starým lidem.
- Děti jsou vedeny k dobrým výsledkům, k samostatnosti, k práci.
- Prostředí školy je velmi krásné, učitelky se snaží o estetické cítění výtvarnou výchovou.
- Všechny děti umí hrát na zobcovou flétnu a umí lyžovat.
- Vzorný přístup pedagogů k dětem, maximální péče, nejen při vyučování.

Nevýhody školy u dotazovaných respondentů ani jiné kritické připomínky na práci školy nebyly evidovány.

2.5.5 Aktivity školy

Aktivity školy jsou uvedeny pro školní rok 2004/2005. Jejich zařazení během roku jsem čerpala z ročního plánu školy a ze zápisů v třídních knihách.

Přehled školních a mimoškolních aktivit:

1. 9.	Slavnostní zahájení školního roku v budově školy pro celou obec
23. 9.	Školní výlet do Kutné Hory – výukový program
27. 9.	Štefánikova hvězdárna Praha – výukový program
1. 10.	Divadelní představení ve škole – Divadlo Koloběžka Nymburk
4. 10.	Zahájení soutěže Zdravé zuby
15. 10.	Polabská vonička – vystoupení folklórních souboru v Nymburce
3. 11.	Strašidelná noc – rej duchů ve škole s přespáním
16. 11.	Divadelní představení v Nymburce - Princezna Koloběžka
26. 11.	Odpolední setkání se soby a jejich majitelem na školní hřišti, anglická konverzace spojená s vyprávěním o životě těchto zvířat

6. 12. Andělská škola – netradiční výuka spojená se setkáním s hradištskými seniory
9. 12. Vánoční stromeček pro ptáčky – strojení stromu v přírodě
8. 12. Návštěva pražské ZOO, prohlídka vánoční Prahy
14. 12. Vystoupení pro veřejnost a rodiče, pásmo koled, básní a říkadel – Půjdeme spolu do Betléma
20. 12. Štemberský palác Praha- návštěva NG Praha – výtvarná dílna
21. 12. Ukončení a vyhlášení soutěže Zdravé zuby
Školní vánoční besídka
24. 12. Štědrovečerní zpívání u kapličky ve 22 hodin – veřejné vystoupení
13. 1. Školní turnaj v Člověče, nezlob se
22. 1. Předtančení dívek na plese Klubu důchodkyň – Bylinkový bál
11. 2.- 18. 2. Zimní škola v přírodě s možností lyžování, Horní Lysečiny v Jizerských horách
1. 3. Národní galerie Praha – Anežský klášter – výtvarná dílna
14. 3. Vynášení Morény – veřejné vystoupení
21. 3. Jaro v umění – výtvarná a literární soutěž pro žáky školy
29. 3 – 1. 4. Planety – projektové vyučování
4. 4. Čarodějnická škola , soutěž o nejzajímavější čarodějnický dopravní prostředek
11. 4. Divadlo Ham, Ham – představení Nymburk
18. 4. Zapojení do projektu Škola v lese, les ve škole
25. 4. 29. 4. Středověk – netradiční výuka v době středověku
6. 5. Pokládání věnce u pomníku padlých
2. 5.-27. 6. Plavecký výcvik Nymburk
9. 5. Výtvarné odpoledne pro maminky s dětmi – akce ke Dni matek
11. 5. Soutěžní odpoledne pro Klub důchodkyň – Kufr
17. 5. Školní výlet – Mělník a Kokořín – společně s rodiči a Klubem důchodkyň
23. 5. Dopravní soutěž na školním pozemku – Umíš jezdit na kole?

- 1. 6. Výlet do Prahy – Zoo – dárek od učitelů ke Dni dětí
- 10. 6. Běh kolem Labe – sportovní odpoledne
- 19. 6. – 24. 6. Letní škola v přírodě Borovice
- 28. 6. Školní akademie, akce pro veřejnost na školním pozemku,
rozloučení s žáky 5. ročníku

Na základě přehledu školních a mimoškolních aktivit školy lze říci, že je škola velmi aktivní. Akce jsou pořádány jak pro žáky školy a jejich rodiče, tak pro obyvatele Hradištka a hlavně pro seniory, se kterými škola udržuje kontakt prostřednictvím Klubu důchodkyň v Hradištku.

Některé z uvedených akcí se zapsaly do podvědomí nejen občanů Hradištka, ale i do tradic obce a mají své místo v životě této vesnice. Jsou navštěvované v takovém počtu lidí, že mnohdy nestačí prostory, ve kterých se odehrávají.

2.5.6 Prezentace školy v očích obce

Škola má své neodmyslitelné místo v obci. Aby svoji pozici ve obci získala, následně obhájila a udržela i nadále, zapojila se do dění obce nejen akcemi, které pořádá pro občany obce Hradištka a o kterých byla řeč v předešlé kapitole, ale snaží se i pomoci obci při jejím zkrášlování a udržování pořádku.

Každým rokem pomáhá při úklidu parku hrabáním listí, zajišťuje úklid hřiště před školou, které je veřejné. Ve školním roce 2004/2005 provedla osázení okrasnými rostlinami prostor před obecním úřadem a na návsi. Ustrojila před Vánocemi stromeček pro lesní zvěř a ptáky.

Škola se snaží obnovit a udržet lidové tradice jako je Štědrovečerní zpívání koled, vynášení Morény, řehtání na Velikonoce, dodržování zvyků před Vánocemi a Velikonocemi.

Vede své žáky k úctě ke stáří spoluprací s Klubem důchodkyň. Zapojila se do projektu k záchraně a zviditelnění významných stromů v Hradištku.

Málotřídní škola v Hradištku je školou otevřenou nejen pro rodiče, ale pro celou veřejnost. Lidé z vesnice jsou zváni nejen na různé školní akce, na školní výlety a různé soutěže, ale také do hodin výuky.

Škola byla několikrát prezentována v tisku (MF dnes, Polabské listy, Nymburský deník) a v televizi (ČT1, PRIMA).

Zde uvádím ukázky:

Polabské listy – 6. ledna 1999

Byla jsem dojatá

21. prosince po pečlivé přípravě zaspívaly děti ZŠ Hradištko ve své vyzdobené škole u vánočního stromečku Českou mši vánoční J. J. Ryby. Bylo to až neuvěřitelné, že takový projekt může uskutečnit venkovská málotřídka. Obrovský potlesk patřil nejen dětem, ale samozřejmě i jejich učitelkám.

Štěpánka Zavadilová

Nymburský deník – 10. 12. 2003

Pohádkový týden

Rády bychom se podělily o radost, kterou pro nás připravují žáci i paní učitelky ZŠ v Hradištku. Nedávno jsme byly pozvány do 1. třídy na „Pohádkový týden“. Každý den jiná pohádka, děti ustrojené za pohádkové bytosti, moc jim to slušelo a my jsme se ocitly v době našeho dětství. Každá pozvánka, která přijde ze školy do našeho klubu, je ozdobou naší kroniky a my všech pozvání rády využíváme. Tak jsme ve 2. třídě navštívily dobu Karla IV. a byly jsme v úplně jiném světě. Co vše zajímavého jsme se o té době dozvěděly, žáci nám v dobovém oblečení předvedli písně a tance ze dvora Karla IV. Celý týden se žáci učili o Karlu IV., když před tím

navštívili hrad Karlštejn. A ještě jsme ve škole prožívaly dobu Rudolfa II., kde jsme se seznámily s řemesly a každá z nás měla připravený i horoskop a kuchaři Rudolfa II. pro nás připravili hostinu. A tak jsme si zavzpomínaly, jaké to bylo před mnoha a mnoha lety, když my jsme do této školy chodily. Nynějším žákům nezávidíme, ale přejeme jim, aby se jim stále tak dobře učilo a chodili do školy rádi jako nyní. Navštěvujeme se často, my chodíme do školy a děti do klubu k nám. Jsou to chvíle velice milé, za které děkujeme.

Členky Klubu důchodců v Hradištku

Nymburský deník 11. května 2005

Děti pozvaly na soutěžní Kufr hradištské důchodkyně

Co je to pastorkyňa nebo rozchodník? Nejednomu člověku by při těchto otázkách došel dech. Seniorkám z Klubu důchodců v Hradištku ale zdaleka ne. A to si na ně děti z místní školy vymyslely i těžší otázky.

Spolu se svou učitelkou Marcelou Šteffkovou přestavely třídu na improvizované studio, kde se odehrála soutěžní hra Kufr. „Naše škola s Klubem důchodců spolupracuje dlouho, obohacení je to pro obě strany. Děti do klubu dochází každou druhou středu a společně něco vyrábí, pečou i vaří,“ přiblížila spolupráci učitelka.

Hezké vzájemné vztahy si pochvalují i seniorky. Ty se s dětmi brzy podívají na výlet na hrad Kokořín. „Prostě omládneme. Jinde jsou starší lidé v ústraní, tady ne, jsme rády,“ řekla předsedkyně klubu Štěpánka Zavadilová. Ta také s kolegyní Věrou Šťastnou zvládla Kufr nejlépe. Odesly si za to květiny a dárky od dětí.

2.5.7 Postoj okolních plně organizovaných škol k ZŠ Hradištko

Málotřídní škola Hradištko geograficky leží mezi dvěma plně organizovanými školami v Sadské a v Semicích.

Přestože vzdálenost od školy do obou škol je stejná a dojíždění do těchto škol je rovnocenné, od nepaměti žáci hradištské školy po ukončení I. stupně dojíždějí pouze do jedné z nich, do ZŠ Semice.

Rozhovor s ředitelem této základní školy nyní předkládám.

Otázka: Jaký si myslíte, že je důvod toho, že se naši žáci po ukončení 5. ročníku rozhodnou právě pro vaši školu, když by mohli navštěvovat školu v Sadské?

Odpověď: Vaše škola a naše škola si jsou v základu podobné. Obě patří malým počtem žáků mezi rodinné školy, přístup k dětem je individuální a hlavně naše škola nabízí mnoho kroužků a mimoškolních aktivit, které ostatní školy nemají. Určitě velkým lákadlem je hlavně fotbal a folklórní soubor Šáteček.

Náš malý pedagogický sbor má pouze 12 členů, kteří jsou plně aprobovaní a maximálně se věnují svým žákům. To je další důvod, proč rodiče naši školu pro své děti volí.

Otázka: Sledujete nějaké problémy v adaptaci dětí přecházejících z málotřídní školy v Hradištku na vaši školu?

Odpověď: Naše škola žádné potíže nezaznamenala a pokud tento názor existuje a já vím, že se i v odborné literatuře o něm píše, je to jen proto, že spousta veřejné populace z nevědomosti o něm hovoří.

Pokud přijdou žáci tak kvalitně připravení a vybavení jako právě z málotřídní školy v Hradištku, tak dočasně řešíme pouze jejich průbojnost, což je otázka týdne, maximálně dvou týdnů. Děti, které přichází, jsou velmi skromné a z jejich

výpovědí vím, že jim vadí hluk o přestávkách a někdy i rušnější vyučovací hodiny, případně nekázeň některých žáků.

Otázka: Spolupracuje vaše škola s málotřídní školou v Hradištku?

Odpověď: Spolupráce obou škol je velmi úzká a do budoucna bude dle mého názoru ještě výraznější. To vše je dáno novým Rámcově vzdělávacím programem, na kterém už obě školy nyní pracují a který do jisté míry předpokládá sjednocení učiva při výstupu z 5. ročníku a návaznost učiva v 6.ročníku.

Jinak školy mezi sebou spolupracují hlavně na různých školních akcích, na které se navzájem zvou a kterých se účastní. Určitou spolupráci já osobně také vidím ve vzájemných ukázkových hodinách, které bych chtěl vyjednat pro své mladé začínající pedagogy v hradištské škole, neboť dlouholetá praxe učitelek v Hradištku a netradiční způsob výuky by mohl být pro mé pedagogy obrovský přínosem.

Otázka: Jaký je váš celkový názor na existenci málotřídních škol?

Odpověď: Za svůj pedagogický život, a že není krátký, učím již 39 let, jsem měl možnost poznat práci na několika málotřídních školách. Dokonce jsem byl i v zahraničí, a mohu říci, že málotřídní školy měly, mají a musí mít své místo v dnešní době. Je smutné, že se neustále hovoří o zavírání těchto škol. Jsem přesvědčen, že to není pro spoustu vesnic přínosem, ale velkým minusem, což si ti, kteří za tím stojí vůbec neuvědomují. Stačí, když otevřete dveře málotřídní školy v Hradištku, a hned uvidíte tu spoustu práce, kterou tady vykonali a jakou chloubou pro svoji obec jsou.

Doufám, že škola v Hradištku se udrží i nadále a budeme dál udržovat takové vztahy jako doposud.

Z rozhovoru s ředitelem Základní školy v Semicích, vyplynula jen samá pozitiva na jméno školy v Hradištku . Spolupráce obou škol je velmi dobrá a do budoucna

se bude i nadále rozvíjet. Zajímavým faktem je i možnost hospitací, kterou chce ředitel využít pro své začínající pedagogy.

2.5.8 Stávající legislativa a postoj MŠMT

V této podkapitole bych se chtěla zmínit o dosavadních podmínkách pro málotřídní školy z hlediska školského zákona a pokynech Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy k udělování výjimek školám, které mají malý počet žáků na třídu.

Školské zákony :

§ 23 odst.3 zákona č.561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání :

Na základě zmocnění byla vydána vyhláška MŠMT č. 10/2005 Sb., vyhláška MŠMT č. 13/2005 Sb., vyhláška MŠMT č. 14/2005 Sb., vyhláška MŠMT č. 48/2005 Sb. a vyhláška č. 73/2005 Sb., které stanoví:

- **nejnižší počet dětí, žáků a studentů v jednotlivých druzích škol,**
- **nejnižší a nejvyšší počet dětí žáků a studentů ve třídě, studijní skupině a oddělení.**

Zřizovatel školy může **povolit výjimku :**

- do 4 dětí, žáků a studentů z počtu stanoveného prováděcí vyhláškou.
- do 20% z počtu stanoveného pro školy a třídy vzdělávající se v jazyce národnostní menšiny podle § 14 odst. 2 a 3 a pro přípravné třídy základní školy podle § 47 odst. 1; vypočtený údaj se zaokrouhluje směrem nahoru.

Předpokladem však je, že:

- v případě nižšího počtu uhradí zřizovatel zvýšené výdaje na vzdělávací činnost školy,
- v případě vyššího počtu za předpokladu, že
- zvýšení počtu dětí, žáků a studentů není na újmu kvalitě vzdělávací činnosti školy,
- jsou splněny podmínky bezpečnosti a ochrany zdraví.

Toto ustanovení se vztahuje i na třídy s vyučovacím jazykem národnostní menšiny i na třídy přípravné.

Vzhledem k různé velikosti sídel existují jak základní školy tvořené všemi devíti ročníky, tak i základní školy tvořené samostatnými třídami všech ročníků prvního stupně a základní školy tvořené jednou až čtyřmi třídami prvního stupně.

Z důvodů ekonomické efektivity základních škol je podle § 4 vyhlášky MŠMT č. 48/2005 Sb. stanoven minimální průměrný počet žáků v jednotlivých velikostních skupinách základních škol takto:

Průměrný počet nejméně:

ZŠ se všemi (devíti) třídami	17 žáků na 1 třídu
ZŠ tvořené 4 nebo 5 třídami	15 žáků na 1 třídu
I. stupně	
ZŠ tvořené třemi třídami	14 žáků na 1 třídu
I. stupně	
ZŠ tvořené dvěma třídami	12 žáků na 1 třídu
I. stupně	(lze využít i pro školu s jazykem národ. menšiny)
ZŠ tvořené jednou třídou	10 žáků ve třídě
I. stupně	(lze využít i pro školu s jazykem národ. menšiny)

Podle výše uvedené tabulky se postupuje **od školního roku 2005/2006.**
Do této doby platí dosavadní předpisy.

Při posuzování žádosti o výjimku se zohledňuje demografický vývoj spádové oblasti školy, zachování dobré dostupnosti školy, kapacita nejbližší spádové školy, stav školní budovy a vybavenost školy, aprobovanost a kvalifikace pedagogického sboru a možnosti jeho stabilizace, finanční situace obce, popřípadě i jiné závažné důvody.

Nejvyšší počet žáků ve třídě je 30.

Základní škola Hradištko žádala o povolení výjimky na školní rok 2004/2005, ve kterém jsem prováděla výzkum pro svou práci, podle § 6 zákona č. 29/1984 Sb., o soustavě základních škol, středních škol a vyšších odborných škol (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů.

Obec se zavázala uzavřít s Krajským úřadem pro Středočeský kraj smlouvu o spoluúčasti obce při financování školy (kromě provozních prostředků) o nadnormativní výdaje za mzdové prostředky a odvody, které jinak hradí stát prostřednictvím školského úřadu.

V příloze žádosti o výjimku bylo dále uvedeno, že technický stav budovy ZŠ Hradištko je velice dobrý, budova je pravidelně udržována a plně odpovídá požadavkům na moderní výuku žáků I. stupně základních škol. V areálu školy je vybudováno školní hřiště a další zázemí pro mimoškolní aktivity.

Škola je vybavena učebními pomůckami a výpočetní technikou. Každoročně je v rozpočtu obce vyčleněna finanční částka na opravy a údržbu budovy a na zkvalitnění a modernizaci školního vybavení.

Dále se v žádosti o výjimku uvádí aprobovanost pedagogického sboru:

- ředitelka – vysokoškolské vzdělání
- učitelka – středoškolské, pátým rokem studuje PF UK Praha
- vychovatelka – středoškolské.

Zmínka je i o spádové oblasti školy Kersku, které patří do správního obvodu obce Hradištko. Díky schválenému územnímu plánu se začínají v Kersku budovat rodinné domy. Je zde k výstavbě rodinných domků určeno téměř 80 pozemků. V obci je pro výstavbu připraveno cca 40 stavebních pozemků.

Na školní rok 2005/2006 bude ZŠ Hradištko žádat o povolení výjimky z počtu žáků. Obecní úřad Hradištko podle § 23 odst. 3 a § 177 odst. 2 zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání, v platném znění.

2.6 Rozbor zjištěných výsledků a jejich interpretace

V této kapitole diplomové práce se pokusím shrnout poznatky, ke kterým jsem dospěla na základě studia pedagogické literatury a pedagogického výzkumu.

V úvodu diplomové práce jsem naznačila význam a úlohu školy v životě člověka.

Zabývala jsem se historií málotřídních škol všeobecně a provedla mapování těchto škol na okrese Nymburk.

Dále jsem se zabývala samotnou historií málotřídní školy v Hradištku. Místopisné umístění této školy je stejně zajímavé jako historie samotné obce. S historií obce se pak nesmazatelně pojí historie školy, hlavně osobnosti, které na této škole působili a zanechali po sobě stopy, které se zapsaly nejen do dějin Hradištká ale i do historie celého národa.

Nelze opomenout i tradice, školní a mimoškolní činnosti školy, která působí od nepaměti jako kulturní a společenské centrum obce. Tato funkce málotřídní školy byla odjakživa těmto školám vlastní, avšak v období rušení málotřídních škol velmi často přehlížena.

Současná málotřídní škola v Hradištku však tuto funkci posiluje, neboť má velmi pozitivní efekt na fungování života na vesnici. Sám fakt, že obec udržuje vlastní malou školu, přispívá pozitivně k identitě jejích obyvatel.

V další části diplomové práce jsem si vymezila cíl pedagogického výzkumu a vytvořila pracovní hypotézu.

Problematika málotřídních škol je v dnešní době velmi diskutovaným tématem, a proto mě zajímalo, jakou perspektivu má málotřídní škola v Hradištku, ve které pracuji.

„Je překvapující, jak velkou pozornost ze strany výzkumu v západní Evropě a v USA je věnována problematice jedné pedagogické alternativy, která je u nás sice běžná, ale považována za nezajímavou. Jde o tzv. kombinované třídy (combination classes), tj. seskupení žáků dvou nebo více ročníků do jedné třídy a vyučované jedním učitelem. V řadě zemí, jako například ve Švýcarsku, Francii, Finsku nebo v Norsku, prožívají svou renesanci málotřídní školy, v nichž jsou takováto seskupení uplatňována. V českém školství takovéto málotřídní školy doposud existují, ale jsou považovány za jakési reziduu ze starších časů, za neperspektivní druh školy.“ (Průcha, J., 2004, s. 94)

K tomu, abych mohla odpovědět na svoji pracovní otázku – **Jaké jsou šance na udržení málotřídní školy v Hradištku v horizontu šesti let?**, jsem si stanovila cíl výzkumu a tím bylo posouzení podmínek k udržení této školy z těchto hledisek:

1. Aprobovanost učitelů a kvalita výuky na škole
2. Demografický vývoj obce a možnosti obce ovlivnit tento vývoj
3. Postoj obce k existenci školy
4. Prezentace školy v očích obce
5. Postoj okolních plně organizovaných škol
6. Stávající legislativa a postoj MŠMT, další faktory umožňující existenci málotřídní školy

Jednotlivá hlediska jsem rozpracovala a na základě jednotlivých metod, které jsem při své práci využila, dospěla k těmto závěrům.

1. Aprobovanost učitelů a kvalita výuky

Učitelé na málotřídní škole v Hradištku jsou aprobovaní a na základě jejich dlouholeté praxe a zkušeností, samotné práce a záznamů z hospitací, způsobilí pro práci v takovémto zařízení. O jejich způsobilosti na této škole svědčí nejen výsledky práce jejich žáků, ale i hodnocení starosty obce, rodičů, veřejnosti a dokonce i mínění ředitele plně organizované školy. Za jejich pracovním úsilím je vidět také množství mimoškolních aktivit a činností nejen pro děti ale i pro celou obec.

Obecně by se daly z veškeré práce těchto pedagogů a na základě mého výzkumu shrnout specifické rysy této školy:

- Třídy málotřídní školy v Hradištku jsou početně malé, takže se učitel může více věnovat jednotlivým žákům a ti mají více příležitostí se projevit.
- Vyučování v málotřídní škole v Hradištku vede žáky ke spolupráci a k rozvoji komunikace.
- Ve třídě lze navodit pocit sounáležitosti, děti se znají lépe s učitelem. Ve věkově smíšených třídách se mohou mladší děti učit od starších.
- Vztahy v učitelském kolektivu jsou těsnější a otevřenější a učitelé znají všechny žáky.
- Učitelé v málotřídní škole v Hradištku mají větší kontakt s rodiči žáků, znají i jejich rodinné zázemí.
- Organizace výuky a její příprava klade na učitele vysoké nároky.

2. Demografický vývoj

Na základě dalšího výzkumu je z hlediska počtu obyvatel a dalšího rozvoje obce demografický vývoj příznivý. Při předpokládaném dlouhodobém budoucím vývoji obce se lze domnívat, že dojde-li k významnému rozvoji výstavby rodinných domků a tím i migraci do obce, nové obyvatelstvo se bude rekrutovat především z generací mladších. Tím dojde k posílení věkové kategorie 0 – 15 let a kategorie ekonomicky aktivních obyvatel.

Ze současného průzkumu přírůstků dětí do málotřídní školy tento vývoj však příznivý není. Pokud nedojde k migraci rodin s dětmi předškolního věku, lze předpokládat, že se málotřídní škola s dvěma třídami organizačně změní v následujících letech na školu jednotřídní. Na základě rozhovoru se starostou obce je však toto řešení pro obec přijatelné. Každopádně se obec bude snažit všemi dostupnými prostředky školu v Hradištku udržet.

3. Postoj obce k existenci školy

O postoji celé veřejnosti svědčí dotazníky, které občané a rodič vyplňovali. Málotřídní škola v Hradištku si ve své obci vybuodovala nezastupitelné místo a svými akcemi pro veřejnost si získala obdiv a úctu z jejich strany. Pozoruhodná je hlavně spolupráce s místním Klubem důchodkyň. Spojením nejmladší generace s nejstarší generací v obci je velmi důležitou podmínkou pro pěstování úcty, tolerance, pochopení a soudružnosti v každém z nás.

Z dotazníků jednoznačně vyplývá, že o školu, její práci a akce se občané zajímají bez ohledu na skutečnost, jestli do školy někdy chodili nebo ne. Osud školy a její existence v obci není obyvatelům obce Hradištko lhostejný a plně si uvědomují, jaké následky by případné uzavření školy pro obec všeobecně mělo.

4. Prezentace školy v očích obce

Málotřídní škola v Hradištku zcela určitě nepatří mezi školy, kde se takzvaně odučí předepsané vyučovací hodiny a tím práce jak pedagogů tak žáků končí.

Samotný výčet akcí, kterými učitelé společně se svými žáky během roku prošli a zorganizovali i pro občany Hradištku, je sám o sobě určitou vizitkou této školy. Některé akce školy jsou na tak malou školu velice nestandardní. To lze říci například o zimní škole v přírodě, která se koná každým rokem a na kterou jezdí děti s lyžemi. Která škola se může pochlubit, že všechny její děti umí lyžovat? Stejně tak, která škola může o svých žácích říci, že všichni hrají na zobcové flétny, nebo týden jezdí na škole v přírodě na kole po pamětihodnostech České republiky. Další klady vidí veřejnost také v netradiční výuce, která má své místo na této škole a je přístupná široké veřejnosti. Pocit, že mohou kdykoliv bez ohlášení navštívit výuku nebo jsou na tyto hodiny i osobně pozváni, vytváří mezi nimi a školou pocit důvěry a vlastního uspokojení z toho, že jsou jejich děti v dobrých rukou. Rodiče dětí berou tyto akce a spoustu jiných jako nadstandard a jsou si vědomi, že tím je tato škola výjimečná.

5. Postoj plně organizované školy

Postoj školy, o které se dá říci, že je spádová pro školu v Hradištku, je z rozhovoru s jejím ředitelem víc než výmluvný. Přestože v dnešní době téměř každá škola bojuje o každého žáka a někdy i volí nestandardní postupy, je vztah mezi oběma těmito školami velmi přátelský a funguje na bázi respektu, tolerance a spolupráce.

ZÁVĚR

Málotřídní škola v Hradištku je specifická nejen povahou vyučovacího procesu, ale i sociálními vztahy, které díky své velikosti školy vytváří.

Ve své diplomové práci jsem se snažila na základě svých osobních poznatků z praxe, studiem odborné pedagogické literatury a historických materiálů a dotazníkovou metodou odpovědět na otázku, postihující budoucnost školy v Hradištku.

Výzkum ukázal, že problematika málotřídních škol je aktuální a že díky změnám, kterými obce procházejí, začínají být podmínky uvnitř vesnic jiné, než tomu bývalo dříve. Pokud se vesnice nachází v dostupné blízkosti většího města, neplatí již tvrzení, že lidé z vesnice odchází za prací do měst, ale naopak vesnice dávají možnosti pro stavbu nových domů a tím umožňují lidem z měst bydlet v obcích blízko měst, kam mohou bez problémů dojíždět za prací.

Tyto podmínky plně potvrzuje také obec Hradištko. Demografický vývoj obce zpracovaný v územním plánu do roku 2010 je příznivý, avšak podle mého zjištění předpoklad nekoresponduje se skutečností. Na základě této skutečnosti se jeví jako nanejvýš pravděpodobné, že málotřídní škola se počínaje školním rokem 2006/2007 stane školou jednotřídní do doby, než se populační trend obrátí. Tomuto tvrzení by právě pomohla předpokládaná výstavba rodinných domků spojená s migrací obyvatel do obce.

Velice důležité budou jak pro hradištskou školu, tak pro ostatní málotřídní školy, nastavené podmínky MŠMT – normativ počtu žáků v jednotlivých třídách, finanční podpora MŠMT a krajských úřadů a v neposlední řadě i finanční situace v komunální sféře – obecní rozpočty.

Přes všechny tyto podmínky vystupuje do popředí otázka organizace a výuky na málotřídní škole. Pochybnosti o tom, zda škola málotřídní poskytuje dětem stejné vzdělání jako škola plně organizovaná, je v případě málotřídní školy v Hradištku vyvrácena samotnou prací a prezentací školy, jakož i názory pedagogů, rodičů, občanů, starosty i ředitele plně organizované školy.

Použitá literatura

- Riedl, A. *Školské zákony*. Praha, EUROUNION 2005. ISBN 80-7317-043-4.
- Jaroš, J. *Problematika venkovské málotřídní školy z hlediska historie a současnosti*. Praha, 1993.
- Jůva, V. *Úvod do pedagogiky*. Paido, Brno 1994. ISBN 80-901737-6-4.
- Kolektiv autorů. *K současným problémům vnitřní transformace primární školy*. Praha, Pedagogická fakulta UK 1998. ISBN 80-86039-47-1.
- Kořínek, M. *Didaktika základní školy*. Praha, SPN 1987.
- Kořínek, M. *Metody a techniky pedagogického výzkumu*. Praha, SPN 1976.
- Kořínek, M. *Problémy a perspektivy 1. stupně základní školy*. Praha, SPN 1978.
- Kronika Hradištka I.*
- Kronika Hradištka II.*
- Kronika Základní školy Hradištka*
- Maňák, J. *Nárys didaktiky*. Brno, Masarykova univerzita 2001. ISBN 80-210-1661-2.
- Pamětní kniha Obecné školy v Hradištku 1925 - 1966*
- Průcha, J. *Alternativní školy a inovace ve vzdělávání*. Praha, Portál 2004. ISBN 80 7178-977-1.
- Řehounek, J. *Z Nymburka do Kerska po stopách Bohumila Hrabala*. Vega 2001.
- Sedláček, J., Musil, F. *Naše málotřídní školy*. Praha, SPN 1964.
- Štverák, V. *Stručné dějiny pedagogiky*. Praha, SPN 1986.
- Tupý, K. *K didaktickým problémům málotřídních škol*. Praha, SPN 1978.
- Uher, J.; Kopřiva, V.; Souček, O.; Nechuta, J. *Rok pokusné práce na Měšťanské škole v Černé Hoře*. Typia, Brno 1933.

Váňa, J. a kol. *Dějiny pedagogiky*. Praha, SPN 1957.

Vomáčka, J. *Málotřídní školy*. Liberec, Technická univerzita 1995. ISBN 80-7083-170-7.

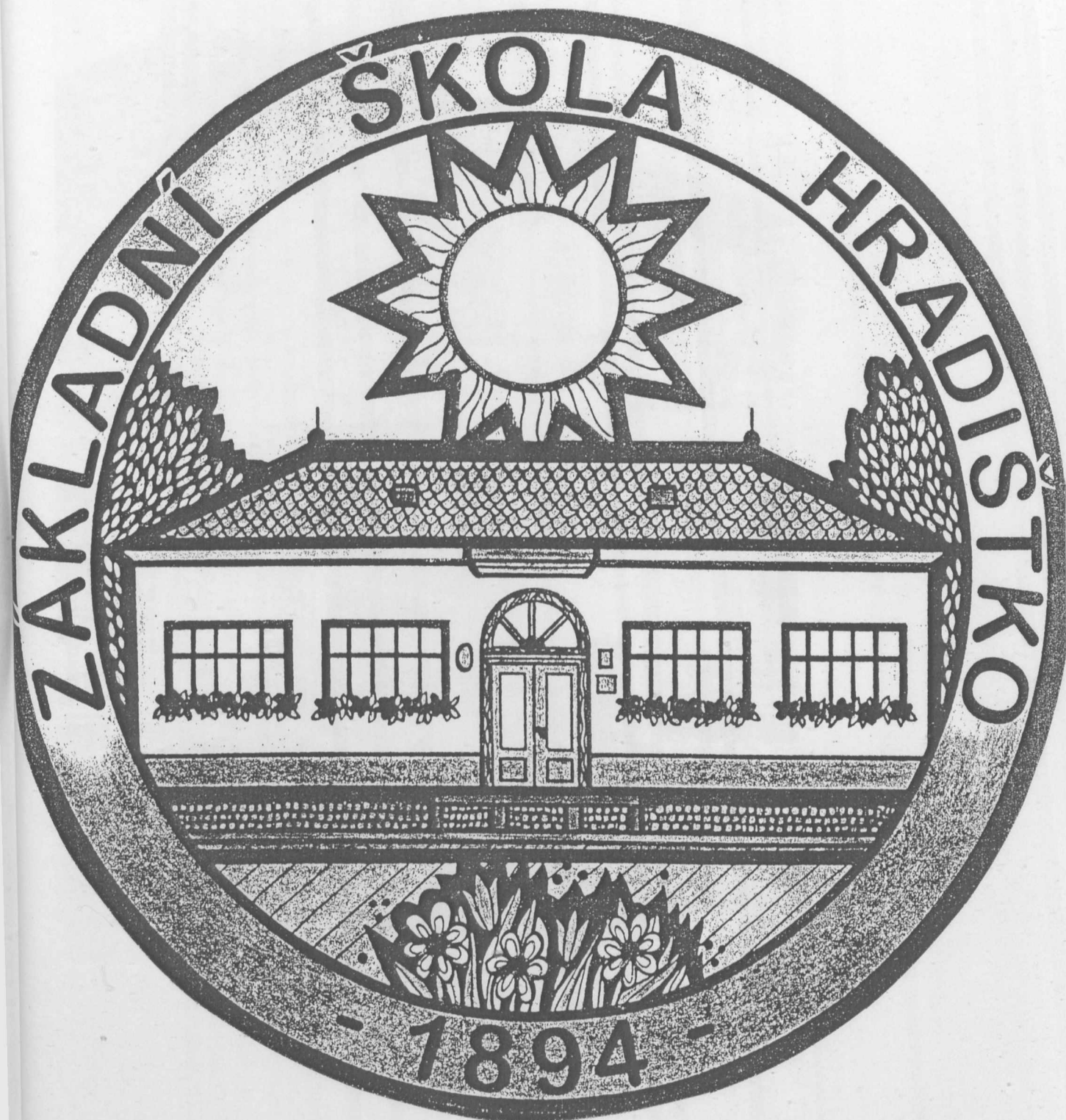
Vzdělávací program ZÁKLADNÍ ŠKOLA. Fortuna, Praha 1998. ISBN 80-7168-598-X.

SEZNAM PŘÍLOH

- 1) Znak školy
- 2) Národní škola 1953 – 1954
- 3) Divadelní představení Dvě Maričky 1. 5. 1959
- 4) Pamětní list
- 5) Základní škola 2004 - 2005
- 6) Ze života školy dnes
- 7) Dotazník pro rodiče školy
- 8) Dotazník pro žáky
- 9) Dotazník pro pedagogické pracovníky
- 10) Dotazník pro obyvatele obce Hradištko
- 11) Školní rok 2004 -2005

Příloha č. 1

Znak školy od keramika Bronislava Kuby

Národní škola v Hradištku – školní rok 1953 – 1954

(Podle originálu obrazu Quido Mánesa v Moderní české galerii.)

PRVNÍ CESTA DO ŠKOLY

Jméno žák^{yně} *Bohumila Burušová*
Rok narození *1926* Šk. rok *1932/33*
Škola a třída *Hradištko I. třída*
.....
Josef Širka
ředitel školy.

V UPOMÍNKU VĚNUJE ČESKÁ ZEMSKÁ KOMISE
PRO PÉČI O MLÁDEŽ V PRAZE III.

TISK V NEUBERT A SYNOVĚ, PRAHA-XVI

Školní prapor

Příloha č. 6

Fotodokumentace z práce školy

Středověk - projekt

Můj hrad, můj erb - projekt

Vynášení Morény

Čarodějnice - projekt

Vstivší Den matek

Hodina přírodovědy

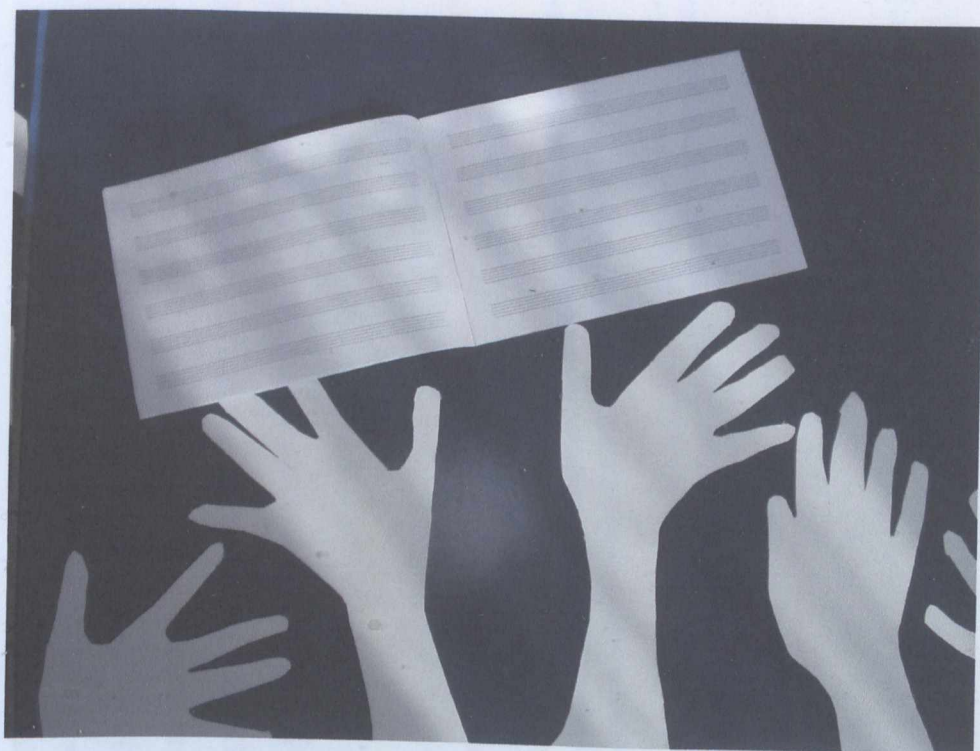
Vlastivědné putování po Kersku

Kufr – soutěž pro Klub důchodkyň

Kokořínský důl - výlet

Moje ruce - projekt

Po stopách lesní víly – výtvarná výchova

Mnichovo Hradiště – cyklistický výlet

Škola v přírodě

Soutěžní odpoledne na kole

Planety - projekt

Slavnostní rozloučení s žáky 5. ročníku

Školní akademie

Rýžování zlata

Kutná Hora – výukový den

Návštěva sobů

Stromeček pro ptáčky

Návštěva v ZOO

Mikulášská škola

Vánoční vystoupení

Zimní škola v přírodě

Štědrovečerní zpívání u kapličky

Dotazník pro rodiče

---

1. Jak jste spokojeni se školou?

- a) velmi spokojeni
- b) spíše spokojeni
- c) nespokojeni

2. Vaše dítě chodí do školy

- a) velmi rádo
- b) spíše nerado
- c) nerado

3. Celková spolupráce se školou je

- a) vynikající
- b) velmi dobrá
- c) uspokojivá
- d) neuspokojivá

4. Aktivity školy jsou

- a) na vynikající úrovni a jsou dostačující
- b) vynikající, ale je jich málo
- c) dostačující
- d) spíše nedostačující
- e) nedostačující

5. Co nejdůležitějšího byste řekli o škole svého dítěte známým, kdyby se ptali, zda tam mají dát své dítě?

1. Chodíš někde do školy?

---

2. Jaké věci máš ve škole sebou z domova?

6. V čem vidíte výhody – nevýhody málotřídní školy v Hradištku?

---

3. Co byste chtěli, aby se ve škole změnilo?

4. Pokud bys měla hodnocení práci své řídící učitelky známé, jakou známku bys dala?

7. Má škola v Hradištku význam pro obec?

---

5. Které skupiny ve škole postarají?

8. Pokud by mělo dojít z jakýchkoliv důvodů k uzavření školy, byli byste ochotni pomoci této škole? Pokud ano, jakým způsobem?

Příloha č. 9

Dotazník pro žáky

1. Chodíš rád/a do školy?

- a) ano
- b) spíš ne
- c) někdy
- d) ne

2. Které předměty tě ve škole nejvíce zajímají?

---

3. Co bys chtěl/a, aby se ve škole změnilo?

---

4. Pokud bys měl/a hodnotit práci své třídní učitelky známkami, jakou známkou bys napsal?

---

5. Co je pro tebe ve škole důležité?

---

6. Účastníš se akcí pořádaných školou odpoledne? Jaké se ti líbily nejvíce?

---

7. Které aktivity ve škole postrádáš?

Dotazník pro pedagogické pracovníky málotřídní školy

1. Jaká je délka vaší pedagogické praxe na málotřídní škole?

---

2. Jaké je vaše vzdělání a funkce na málotřídní škole?

---

3. V čem spatřujete význam školy pro obec?

---

4. Jaká je spolupráce školy s obcí?

---

5. V čem vidíte klady málotřídní školy v porovnání s plně organizovanou školou?

---

6. V čem vidíte zápory málotřídní školy v porovnání s plně organizovanou školou?

---

7. Máte přehled o dalších výsledcích vašich žáků na plně organizovaných školách?

ano – ne

8. Jaké jsou přednosti vašich žáků ve srovnání se žáky plně organizovaných škol?

---

9. Jaké jsou nedostatky vašich žáků ve srovnání se žáky plně organizovaných škol?

---

10. Přináší vám práce na málotřídní škole uspokojení? Pokud ano, jaké?

---

11. Jaký je váš osobní názor na existenci málotřídních škol?

Dotazník pro obyvatele obce Hradištko

1. Byl/a jste žákem málotřídní školy v Hradištku? ANO – NE

2. Sledujete činnost málotřídní školy v obci? ANO – NE

3. Domníváte se, že má škola pro obec význam? ANO – NE

Pokud ano, jaký? Pokud ne, proč?

---

4. Je práce školy a její činnost dostatečně viditelná? ANO – NE

5. Jaká akce školy vás v poslední době nejvíce zaujala? Proč?

---

6. Doporučil/a byste hradištskou školu svým známým s dětmi? Pokud ano, na základě čeho?
